

Dienasgrāmata

Quod sentimus loquamur,
quod loquimur sentiamus!

VEcordia

Izvilums L-IDOM-2

Atvērts: 2009.08.04 01:43
Slēgts: Nav slēgts
Versija: 2018.09.05 15:21

ISBN 9984-9395-5-3

Dienasgrāmata «VECORDIA»

© Valdis Egle, 2018

ISBN 9984-688-58-5

Valdis Egle. «Aidīouems»

© Valdis Egle, 2009

Okeanīda, Aidīouema nimfa

Valdis Egle

AIDĪOUEMS

Internet Diary Of Madman (IDOM)
Ārprātīgā Dienasgrāmata Internetā
Otrais sējums

Impositum

Grīziņkalns 2018

Talis hominis fuit oratio,
qualis vita

IDOM

15. Domāšanas vājumi

§50. Glāzes un sega

2009.08.05 14:52 trešdiena

Bērnbā es mācēju rādīt dažus fokusus. Vairāki bija ar kārtīm, taču tos es tagad vairs neatceros. Bet viens fokuss bija ar glāzēm un segu: tur vajadzēja glāzes izberzt cauri segai tā, lai segā nepaliek nekāda cauruma. Šo fokusu mums parādīja viens no kāršu spēlmaņiem pie Arņa – mana tēva brāļa. Vakaros pie viņa bieži salasījās kompānija spēlēt zoli (uz nelielu naudu); tur bija Balvu Izpildkomitejas šoferis Makars un vēl daži citi. Lūk, viens no šiem «citiem» tad arī parādīja fokusu, kad viņiem bija apnicis spēlēt. Es neatceros, kādā sakarībā tur biju klāt es – laikam mani speciāli pasauca, lai es paskatos fokusu, jo vispār pie zoles spēlēšanas (un alus dzeršanas) es parasti klāt nebiju.

Fokusa rādītājs nebija nekāds profesionāls iluzionists, un šis fokuss ar glāzēm droši vien bija vienīgais numurs, ko viņš prata. Tomēr neviens – arī es – nespēja saprast, kā viņam tas izdodas: izberzt glāzes cauri segai. Viņš rādīja fokusu vairākas reizes no vietas, bet neviens tā arī nespēja viņu pieķert nekādā blēdībā. Tad viņš mums atklāja sava fokusa noslēpumu. Es to iegaumēju un sāku rādīt šo fokusu saviem vienaudžiem. (Mani arī neviens ne reizi nepieķēra, un visi tikai brīnījās).

Tas viss notika tā: es paņēmu divas lielas tējas glāzes («šķautnainās» – toreiz tādas tika lietotas), paņēmu gultas segu un plātmali, un paziņoju, ka es izberzīšu glāzes cauri segai tā, ka nepaliks nekāda cauruma. Tad es apsēdos uz grīdas, izstiepu kājas un uzklāju segu sev uz kājām līdz pat gurniem. Paņēmu abas glāzes, parādīju tās skatītājiem un, visiem redzot, pabāzu zem segas sev starp kājām pie ceļgaliem. Izspiedu abas glāzes caur segu un teicu skatītājiem: «Redzat? Abas glāzes ir zem segas!». Tad izvilku vienu roku no segas apakšas, paņēmu blakus man pie sāna nolikto plātmali un uzliku to glāzēm virsū virs segas.

(Bet īstenībā, kad es vilku laukā roku no segas apakšas, es vienu glāzi paņēmu līdzī, uz mirkli noliku to sev pie sāna zem segas malas; pēc tam, ņemdams plātmali, uz mirkli uzliku to glāzei virsū un, ar pirkstu pieturēdams, reizē ar plātmali noliku glāzi virs segas, bet zem plātmales).

Tagad viena glāze man jau atradās virs segas, bet es sāku tēlot intensīvu berzēšanu: kustināju rokas un stenēju: «Oī... neiet... laikam nekas neiznāks... Ah! Izgāja!!!»

Tad izvilku vienu roku laukā, nocēlu plātmali un rādīju pārsteigtajiem skatītājiem: «Redzat? Viena glāze jau izgāja cauri segai!»

(Bet īstenībā, kad es vilku laukā roku, es paņēmu līdzī otru glāzi un atkal noliku to sev pie sāna zem segas malas; kad es nocēlu plātmali, rādīdams visiem pirmās glāzes brīnišķīgo iznākšanu cauri segai, es uzliku cepuri virsū otrajai glāzei un aizķēru to ar pirkstu).

Kad visi bija pietiekoši brīnījušies par pirmās glāzes neparasto iznākšanu cauri segai un pētījuši, vai tur tomēr nav kāda cauruma, tad es uzliku cepuri glāzei virsū (bet reizē ar cepuri tur nonāca arī otrā glāze), pēc tam pabāzu roku zem segas un atkal sāku tēlot niknu berzēšanu un sīvu cīkstēšanos ar segu: «Vai... vai... šoreiz pavisam neiet! Kaut kas traks...» Tad uzvaroši iesaucos: «O! Izgāja gan! Noņemiet kāds plātmali!»

Un viņi noņēma plātmali un atklāja, ka tagad virs segas ir jau divas glāzes.¹

Visvairāk visā šajā lietā mani pārsteidza un pat šokēja tas, kā cilvēki var absolūti nesaprast, kas notiek īstenībā un negrozāmi, nelokāmi atrasties pilnīgi absurdu pieņēmumu varā.

Man šķiet, tam bija zināma nozīme manos vēlākajos uzskatos.

¹ Bet man tikmēr abas rokas atrodas zem segas, radot iespaidu, ka tās nu gan nekādā gadījumā nevarēja ietekmēt glāzes nekādi citādi, kā vien no segas apakšas. Kad roka faktiski atrodas ārā un pārvieta cepuri kopā ar glāzi, vajag visu laiku runāt, novirzot skatītāju uzmanību uz to vietu starp ceļgaliem, kur glāzēm it kā jāiznāk caur segu (sevišķi svarīgi tas ir pirmajā reizē, jo otrajā visi jau tāpat blēn uz pirmo glāzi tik neatlaidīgi, ka viņu apkārtne var nepamanīti darīt visu, ko vien vēlies).

§51. Lidojumi sapnī

2009.08.09 11:04 svētdiena

Šonakt es atkal lidoju sapnī. (Sen tas nebija darīts – jau vairākus gadus, varbūt kādus piecus vai pat desmit; reizēm es jau domāju, ka vairs nekad to neizjutīšu; bērnībā tas notika bieži).

Bet šoreiz es ļoti labi saskatīju un detaļās iegaumēju, kā tas notiek.

Tas bija tā. Tur bija kaut kāds sadzīvīvs sižets: es biju kopā ne īsti ar sievu, ne īsti ar kādu senu darba biedreni (vairs lāgā neatceros), mēs kaut kur gājām, un man nezin kāpēc iegribējās (vai ievajadzējās) kaut ko pārlekt (tā kā peļķi, vai...). Lūk, šo lēcieni es jau atceros skaidri. Vispirms tas bija it kā parasts lēcieni, tikai varbūt mazliet lēnāks un izstiepts laikā.

Laikam tas, ka viņš iznāca lēnāks, mani iedrošināja, un es nolēmu viņu pagarināt vēl vairāk ar savu «gribasspēku». Tagad es jau lēcu lēnām kā tāds gaisa balons, ilgi palikdams gaisā. Pat sapnī man tūlīt ienāca prātā vārds «levitācija». Es teicu savai ceļabiedrenei: «Redzi, es varu levitēt, ja gribu!». Tagad es jau laidos garos lēnos lidojumos pāri telpai, pāri kāpnēm (mēs tā kā bijām kādas lielas pils gaitenīs ar garu kāpņu zigzagiem). Mana ceļabiedrene skatījās un brīnījās, un pāri visam klājās tāda vārds neizteikta doma: «Redz, ka levitācija tomēr ir patiesība!»...

Tad es pamodos, kādu pussekundi vēl dzīvoju «sapņa varā», domādams par to un vēlreiz visu izjuzdams, un man kļuva skaidrs manas «levitācijas» rašanās mehānisms.

Mans pašprogrammēšanās aparāts projektēja (programmēja) lēcieni. Blakusanalīzes aparāts rādīja šīs programmas izpildīšanas sekas (pašu lēciena lidojumu). Bet (laikam tādēļ, ka tas notika miegā) šis lēcieni blakusanalīzes rezultātos iznāca palēnināts. Ievērojot tādu blakusanalīzes rezultātu, pašprogrammēšanās aparāts uzģenerēja vēl lēnāka, ilgāka un tālāka lēciena programmu; blakusanalīze ģenerēja tā rezultātu, ignorējot gravitāciju... Tā šie abi aparāti tur kādu laiciņu «spēlējās» viens ar otru bez reālas saģenerēto programmu izpildīšanas.

Tie, kas apgalvo, ka levitācija reāli pastāvot, nespēj atšķirt sapni no īstenības.

Cilvēcei vispār sapņu un īstenības atšķiršana ir milzu problēma, kura tikai retos (gandrīz vai tikai izņēmuma) gadījumos tiek veiksmīgi atrisināta.

Cik nav lasīts (un dzirdēts), piemēram, par to, kā klīniskās nāves gadījumos operāciju laikā pacients it kā redz sevi un ārstus no augšas utt. (Acīmredzot tipisks sapnis tādiem organisma stāvokļiem un tādām baiļu domu lokam).

§52. Infantils skats uz pierādījumu

2009.08.09 12:27 svētdiena

Augstāk §50 aprakstītos notikumus ar glāzēm un segu es atcerējos, domādams par matemātiku.

Pirmajā Aidīouema grāmatā {[L-IDOM-1](#)} §21 es teicu, ka man visu laiku iet vērtēšana: kas mans korespondents tāds ir. Bet vērtēšana iet arī par to, KĀ viņš uztver viņam sacīto. Un lūk, attiecībā uz Pirmās grāmatas galveno personāžu Ati Bezuzvārdi šis vērtējums bija samērā negatīvs: viņš (piemēram, Kantora diagonālprocesa jautājumā) sliecas nevis pievienoties man, bet gan turēties pie «profesoru dogmas» (tāpēc jau tur gāja slēpti dūrieni viņam, tādi kā naktspodīņa pasludināšana par skaitli π , stāsts par to, kā viņš grib nozagt skaistu lietiņu viesos u.c.).

Tad lūk, es aizdomājos par to, kāda varētu būt viņa (un citu «Kantora piekritēju», ieskaitot Podnieku) domāšanas struktūra, domu gaita – ja viņi nonāk pie tādiem rezultātiem.

Ir pilnīgi skaidrs, ka pie Kantora rezultātiem (dažādajiem bezgalīgo kopu apjomiem) NEVAR nekādi nonākt, ja par visas šīs lietas pētāmo priekšmetu uzskata tās struktūras, kuras rada dažādi ģenerācijas algoritmi.

Tātad, lai varētu nonākt pie «viņu» secinājumiem, par pētāmo priekšmetu ir jāuzskata kaut kas cits? Bet kas tieši?

Lūk, par to tad es arī aizdomājos: KAS īsti ir pētāmais priekšmets «viņiem»?

Es domāju, ka «viņiem» pētāmais priekšmets ir pierādījums. Viņi nepēta struktūras, kuras ir radītas kaut kur ārpus (un pirms) pierādījuma un kuru īpašības pierādījums tikai izgaismo. Viņiem pierādījums RADA īpašību.

Ir pierādījums – ir īpašība; nav pierādījuma – nav īpašības.

(Tāpēc jau Podnieks tā visu laiku bāž visiem priekšā tos savus «pirmskaitļu dvīņus» un cenšas iestāstīt, ka varot pieņemt gan, ka dvīņu skaits būs bezgalīgs, gan ka galīgs {[L-IDOM-1.Dvīņi](#)}).

Ja Kantora diagonālprocesā ir uzbūvēts jauns elements, kura (kā viņi domā) nav starp sanumrētajiem, tad tas viņiem RADA jaunu bezgalības apjomu (kontinuumu).

Pierādījums rada!

Ir diagonālprocess – ir kontinuum; nav diagonālprocesa – nav kontinuma!

Un citiem apsvērumiem, citām struktūrām, citiem algoritmiem nekādas nozīmes nav.

Bet tāds domāšanas veids taču ir tipiski infantils!

Tā mazi bērni iedomājas par reāli eksistējošām tās lietišķas, ko viņiem parāda bildītēs, pastāsta pasaciņās vai nodemonstrē vienkāršos fokusos. Atnāk Salatētis – Salatētis eksistē. Bez salīdzināšanas ar citiem datiem, bez vienotas sistēmas izveides.

Vēlāk šie infantilie domāšanas algoritmi kļūst mazliet sarežģītāki un «kritiskāki», tomēr pamatprincips saglabājas: nodemonstrēja kaut ko – šī lieta eksistē; nenodemonstrēja – neeksistē. Lietas eksistence ir atkarīga no demonstrācijas.

Skolas ģeometrijas stundā skolotājs pierādīja, ka vienādsānu trijstūrī leņķi pie pamatnes ir vienādi² – un viņi kļuva vienādi (bet ja nepierādīja – tad nekļuva vienādi).

Ir tiešām satriecoši, cik primitīva savos pamatos vairumā gadījumu ir cilvēku domāšana.

Lūk, šīs atziņas tad arī atsauc man atmiņā tos bērniībā rādītos fokusus ar glāzēm un segu, kuri savā laikā mani tik ļoti pārsteidza, jo demonstrēja apbrīnojamu cilvēku nespēju saskatīt patiesību pat tad, kad tā ir tik acīmredzama.

16. P. Čērčlande un P. Čērčlands. Neirālās pasaules

2009.10.16 15:29 piektdiena

2006.gada 12.septembrī, pirms vairāk nekā trim gadiem, Kārlis Podnieks savu pēdējo toreiz un pēdējo līdz pat šim laikam man sūtītu vēstuli nobeidza ar vārdiem: «*Starp citu, adresē <http://philosophy.ucsd.edu/Faculty/neuralWorlds.pdf> var izlasīt rakstu, kas pilnīgi noteikti samazina cieņu pret «smadzeņu produktiem». Ar cieņu, KP*» {L-IDOM-1}. Toreiz es tikai virspusēji apskatīju viņa nosaukto rakstu, lai zinātu, par ko tur ir runa. Bet tagad es to izpētīju sīkāk un arī pārtulkoju latviski, lai komentētu Aidīouemā. Raksta angļu oriģinālu es ievietoju {L-IDOM-1} Aidīouema pirmajā sējumā, bet tulkojumu šeit zemāk, lai būtu ērtāk turēt atvērtus un vienlaicīgi redzēt abus tekstus.

Čērčlandu raksts ir labs un pareizs, bet tikai viss tas, par ko viņi runā, man bija zināms jau vidusskolas beigās 1960-to gadu pirmajā pusē (izņemot varbūt dažus specifiskus terminus). Bet savos studiju gados 1960-to gadu otrajā pusē es jau biju krietni tālāk, nekā Čērčlandi 2002.gada rakstā. (Nu, protams, ja viņu sacerējums ir domāts amerikāņiem, kuru zināšanas un intelektuālais apvārnis ir tagad visiem labi zināms, tad tāds raksts ir visnotaļ vajadzīgs un noderīgs, lai amerikāņi varētu sākt tuvoties lietu izpratnei).

Zemāk es dodu viņu raksta tulkojumu.³ Kā parasti, daži (mazāki) komentāri tiek ievietoti zemsvītras piezīmēs, bet citi (lielākie) – pēc paša raksta.

§53. Neirālās pasaules un reālās pasaules

Patricija S. Čērčlande⁴ un Pols M. Čērčlands⁵

Smadzeņu stāvokļi atspoguļo pasaules stāvokļus. Bet vismaz daži no iekšējiem prāta-smadzeņu atspoguļojumiem, tādi kā karstuma sajūta vai sarkanuma sajūta neatgādina ārējās realitātes, ko tie pārstāv: vidējo kinētisko enerģiju (temperatūru) vai elektromagnētisko atstarošanu (krāsu). Vēsturiskā reakcija ir bijusi atšķirt objektīvi reālās lietas, tādas kā stāvoklis un kustība, un subjektīvās lietas, tādas kā karstums un krāsa. Tomēr šī pieeja noved pie grūtībām. Kognitīvās neirobioloģijas uzdevums ir

² {L-IDOM-1} Domājums 5.

³ «Neoficiāls tulkojums», kā mēdza rakstīt «Latvijas Vēstnesis», lai aizbildinātos par varbūtējām neprecizitātēm tulkojumā.

⁴ Patricia Smith Churchland; dzimusi 1943.07.16 Britu Kolumbijā Kanādā, studējusi Britu Kolumbijas universitātē, Pitsburgas universitātē un Oksfordas universitātē; kopš 1984.gada profesore Kalifornijas San-Diego universitātē. Pola Čērčlanda sieva.

⁵ Paul M. Churchland; dzimis 1942.10.21. Beidzis Britu Kolumbijas universitāti (1964) un Pitsburgas universitāti (1969). Abiem ir dēls Marks un meita Anna.

vispārīgos terminos raksturot attiecības starp smadzeņu modeļiem un pasauli. Mēs uzskatām, ka smadzenes veido daudzdimensiju kartes, kuru iekšējās attālumu attiecības atbilst līdzības attiecībām, kas noteic pasaules kategoriālo struktūru.

Čerčlandi (augšā)

Aplūkosim sekojošu vienkāršotu teoriju: smadzenes būvē modeļus: ķermeņa, ārējās priekš ķermeņa pasaules, un pašu smadzeņu dažu aktivitāšu modeļus. Ar «modeļi» mēs aptuveni saprotam organizētu atspoguļošanas shēmu. Ķermenis ir pārstāvēts ar saviem somatosensoriskajiem un motoriskajiem aspektiem, kā arī ar tā iekšējo vidi, ieskaitot tā dzinulus, CO₂ līmeņus un asinsspiedienu. Ārējās pasaules atspoguļošana laimam ir balstīta uz skaitļošanas platformas, kas ir organizēta, lai atpazītu ēdamus, draudzīgus, naidīgus un tamlīdzīgus objektus laiktelpā. Kustību plāni tiek izpildīti caur emulatoriem, kuri simulē ķermeni apkārtējā vidē, lai paredzētu kustību sekas pirms to izpildīšanas.⁶

Dažas nervu aktivitātes pārstāv kā jūtas citas nervu aktivitātes, tādas kā sāpes, bailes un nogurums; dažas pārstāv sensorus stāvokļus kā paša sastapšanās rezultātus ar ārējiem objektiem (piemēram, ar biti: «viņa iedzēla man»). Saskaņā ar Damasio⁷ šī fundamentālā cēloniskā mijiedarbība starp ārējo pasauli un ķermeni ir pamatā prāta sevis apzināšanai; tas ir, sevis-kā-iekšēja atspoguļošana pretēji pasaulei-kā-ārējai. Cik daudz vienotības parasti pastāv starp dažādiem iekšējiem modeļiem un kā integrācija starp un pāri modeļiem tiek sasniegta, tas ir atklāts jautājums.⁸ No lietotāja viedokļa, protams, tas, ka smadzenes būvē atšķirības starp iekšējo sevi un ārējo pasauli, ir tikai acīm redzama patiesība. Smadzenēm nav dota savu pasaules modelēšanas aktivitāšu introspektīva atspoguļošana tādā ceļā, kādā tām ir dotas viņu sāpes, vajadzības un emocijas.

Pirmajā tuvinājumā šīs teorijas «uzmetums» ir konceptuāls ietvars, kuru izmanto, netieši vai tieši, daudzi kognitīvie zinātnieki un neirozinātnieki. Teorijas iezīmēšanas veids ir: padarīt galvenos atbalsta

⁶ Hoffman, D.D. *Visual intelligence*. (Norton, New York, 1998). Wolpert, D.M., Ghahramani, Z. & Jordan, M.I. *An internal model for sensorimotor integration*. *Science* 269. 180–182 (1995). Grush, R. *Self, world and space on the meaning and mechanisms of egocentric and allocentric spatial representation*. *Brain Mind* 1. 59–92 (2001). Churchland, P.S. *Brain-Wise: Studies in Neurophilosophy*. (MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 2002). Churchland, P.M. *The Engine of Reason, The Seat of the Soul*. (MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 1996). Suri, R.E. *Anticipatory responses of dopamine neurons and cortical neurons reproduced by internal model*. *Exp. Brain Res.* 140. 234–240 (2001).

⁷ Damasio, A.R. *The Feeling of What Happens*. (Harcourt Brace, New York, 1999).

⁸ Gazzaniga, M.S. *Cerebral specialization and interhemispheric communication*. *Brain* 123, 1293–1326 (2000).

punktus viegli saredzamus, tā kā redzamības mērķis ir apzināt, ko šī būve ietver, vai tā nosaka saskaņotu kompleksu; kuras tās daļas ir radikāli nepabeigtas un vai dažas stāsta daļas var izrādīties pilnīgi nesavienotas.

Šie nav jautājumi, uz kuriem varētu atbildēt ar vienu izšķirošu eksperimentu. Daži var būt vispār neatbildami šajā smadzeņu zinātņu attīstības agrīnajā stadijā. Tomēr ir vērts tos uzdot, jo pamata pieņēmumi var izrādīties problemātiski. Pie tam vēl tādi pieņēmumi, par spīti dzīvošanai klusu dzīvi dibenplānā, dod motīvus eksperimentālai pētīšanai. Tiem nenovēršami ir nozīmīga loma hipotēžu konstruēšanā un pārbaudē.

Beidzot, kamēr tie laiku pa laikam neiznirst priekšplānā, dibenplāna pieņēmumiem ir tendence iet cauri kā acīmredzamām, Dieva dotām, neapstrīdamām patiesībām. Tā nav laba lieta. Dogma ir nevēlama jebkurā zinātnē, bet it īpaši jaunā laukā, tādā kā neirozinātnē, kurā fundamentālie principi, kas pārvalda smadzeņu funkcijas un organizāciju, tikai tagad sāk kļūt saprotami.

Primārās un sekundārās kvalitātes

Viena lieta, kas pelna uzmanību, ir: kā mēs saprotam attiecības starp smadzeņu modeļiem un pašu pasauli. Konkrēti, ko mēs varam zināt par smadzeņu atspoguļojumu ticamību, attiecībā pret lietām, kuras tie pārstāv? Ar to saistīto problēmu spiets piemīt šai jomai, un vajadzētu izdalīt grūtākās problēmas priekš tālākas uzmanīgas analīzes.

Saskaņā ar vispārpieņemto viedokli, dažas īpašības, kuras smadzenes atspoguļo kā ārējā pasaulē esošas, patiesībā nemaz nepiemīt ārējai pasaulei, bet neapšaubāmi ir smadzeņu aktivitātes produkts. Standartpiemēri ir krāsas, smaržas un skaņas. Tā, mēdz teikt, ka piparmētru smaržu rada dažas smadzeņu daļas kā atbildi uz smaržu receptoru depolarizāciju ožas epitēlijā, ko izsauc īpašas molekulas, kamēr citas smadzeņu daļas ir indiferentas pret šīm molekulām. Lai gan molekulas atrodas ārējā pasaulē, pati smarža tur neatrodas. Pretēji tam – tā turpina argumentēt – noteiktas īpašības, tādas kā masa, kustība un laiktelpas attiecības, atrodas pasaulē reāli, un mūsu atspoguļojumi līdzinās tām.⁹ Tās ir «primārās kvalitātes», kamēr smaržas un krāsas ir «sekundārās kvalitātes», kuras rodas nervu sistēmā no primārajām kvalitātēm.

Galileo (1564–1642) bija, iespējams, pirmais, kurš postulēja šo atšķirību.¹⁰ Viņš centās parādīt faktu, ka veids, kā pasaule parādās pieredzē, var nebūt tas veids, kādā pasaule reāli pastāv. Galileja hipotēzei par iemeslu bija karstuma parādība. Viņš sprieda, ka realitātē karstums varētu būt sīku «korpuskulu» – atomu kustība, kā uzskatīja Demokrīts (460–370 A.C.). Galileo atrada, ka karstums neparādās šajā veidā.¹¹ Liekas, ka karstuma sajūtai nav ne mazākā sakara ar kaut kādu manāmu kustību. Lai parādītu, kāpēc redzamība neatbilst realitātei, viņš pieņēma, ka daļiņu kustība ierosina cēloņsakarīgu procesu ķermenī, kura rezultāts ir kaut kas pavisam atšķirīgs: karstums, kā mēs to sajūtam. Ņemot šo un citas zinātnes atklātās atšķirības starp izjūtām un realitāti, tādi domātāji kā Džons Loks (1632–1704) saskatīja gudrību vispārējas atšķirības atzīšanā starp reālās pasaules īpašībām (primārajām kvalitātēm) un smadzeņu būvētajām īpašībām (sekundārajām kvalitātēm).¹²

Kaut kas līdzīgs primārajām–sekundārajām atšķirībām ir tik bieži diskutētā konceptuālā uzbūve, par kuru bija runa augstāk. Par spīti tās *prima facie* ticamībai, šī atšķirība nes viņas pašas sagraušanas iedīgli.

⁹ V.E.: Domāju, ka gluži tā vis nav.

¹⁰ Galileo. *The Assayer* (1623) in *The Scientific Background to Modern Philosophy: Selected Readings* (ed. Matthews, M.R.) 56–60 (Hackett, New York, 1989).

¹¹ V.E.: Es pašreiz nevaru nedz apstiprināt, nedz noliegt, ka Galilejs patiešām tā uzskatīja un ka Čērčlandi pareizi atstāta viņa domas. (Agrāk es šādos jautājumos būtu uzticējies autoriem, bet tagad vairs to nevaru: pārāk bieži esmu pārliecinājies, ka atstāstījumi izrādās nepareizi. Tā, piemēram, visur raksta, ka Eiklīds esot radījis aksiomātisko metodi, bet īstenībā tur viss bija pavisam savādāk. Tādu gadījumu ir daudz). Vienalga, vai doma par karstuma sajūtas neatbilstību realitātei pieder Galilejam vai kādam citam no «slīpās nogāzes», tā vispār nav precīza, nav pareiza un liecina, ka darbojies ir pavisam novērotājs. Mans lasītāj! Izdariet ļoti vienkāršu un katram viegli pieejamu eksperimentu: paņemiet pirkstos karstu tēju tasīti – tik karstu, ka tik tikko var noturēt rokā. Un tad uzmanīgi ieklausieties savās sajūtās: **KUR** atrodas karstums? Krūzītē? Vai pirkstu iekšienē? Neesmu jautājis citiem cilvēkiem, bet man tas ir viennozīmīgi: karstums kā objekts atrodas manos pirkstos – un nevis krūzītē! Līdz ar to mana karstuma sajūta reprezentē nevis molekulu kustību krūzītē, bet gan tos sitienus un dūrienus, kurus manu pirkstu šūnas saņem no krūzītes. Un tādā gadījumā šī sajūta nemaz ar nav tik neadekvāta realitātei.

¹² Locke, J. *An Essay Concerning Human Understanding* (1690). Modern edition (ed. Nidditch, P.H.) 544–547 (Oxford Univ. Press, Oxford, UK, 1975).

Ievērojiet, ka atšķiršana dod primārajām kvalitātēm privilēģiju kā unikāli reālām, atzīstot faktu, ka uz realitāti nav tāda ceļa, kas nebūtu atkarīgs no smadzenēm un būtu brīvs no atspoguļošanas. Ja krāsas un smaržas atspoguļojums ir smadzeņu cēloņsakarīga atbilde uz noteiktiem ārējiem stimuliem, tad tādi ir arī telpiskie un kustību attēlojumi. Smadzenes nevar tieši salīdzināt savu ārējās pasaules atspoguļojumu ar pašu ārējo pasauli, kā mēs varējām salīdzināt skatuves burvi ar vīru aiz priekškara.

Lai pārlicinātos, instrumenti var apgādāt smadzenes ar tālākajiem datiem kā Galileja atjautīgais siltumizplešanās termometers apgādāja viņu ar datiem par karstumu. Bet instrumentāli dati prasa no cilvēka novērošanu un uz teoriju balstītu interpretāciju, kuras abas iesaista filtrēšanu caur atspoguļošanas modeļu lupu. Tādēļ «objektīvie» instrumenti nav vispārējs risinājums, lai veidotu principiālu atšķirību starp primārajām un sekundārajām kvalitātēm.

Tad šeit ir dilemma: ja atšķirība starp iekšējo un ārējo pasauli ir iebūvēta smadzeņu atspoguļošanas modeļos, tad kā atšķirība starp smadzeņu konstruētajām īpašībām un reālās pasaules īpašībām iegūst objektīvu pamatojumu? Un kāpēc mums vajadzētu uzskatīt, ka primārās īpašības precīzi raksturo realitāti, kamēr sekundārās kvalitātes ir tikai atspoguļošanas fabricētas kā sekas smadzeņu mijiedarbībai ar realitāti?

Uz ideālismu un atpakaļ

Filozofs bīskaps Bērklis (1685–1753) parādīja, ka argumenti, kas atbalsta sekundārās kvalitātes kā prāta radījumus, ved mūs lejup pa ļoti slīpu nogāzi (FIG. 1). Atrazdamies uz nogāzes, mēs atjaušam, ka esam noslīdējuši nākošajā stadijā: primārās kvalitātes, tāpat kā sekundārās kvalitātes, nav nekas cits, kā prāta radītas atbildes uz reālo pasauli, kuras īsto dabu mēs nekad nevaram uzzināt. Slidenās nogāzes apakšā ir pieņēmums, ka tā saucamā ārējā pasaule galu galā ir nekas vairāk, kā mana ideja par ārējo pasauli. Idejas ir vienīgās lietas, kas reāli pastāv. Turklāt manām šķietami fizikālajām smadzenēm arī jābūt nekam citam, kā vien idejai. Tādējādi patiesi eksistē tikai nefizikāls prāts – ideju zvaigznājs. Klasikā šis uzskats ir pazīstams kā «ideālisms»¹³, un tas ir tas, kas sagaida mūs nogāzes apakšā.

Bērklis pacilāti uzsāka ceļojumu uz nogāzes leju, un beigās bija bezkompromisu ideālists.¹⁴ «Tīrā prāta kritikā» Imanuels Kants ļoti cīnījās, lai apturētu divas trešdaļas ceļa lejup pa nogāzi, bet vienalga nokrita lejā.¹⁵ Georgs Hēgelis (1770–1831) un citi vācu ideālisti deviņpadsmitajā gadsimtā atrada savas intelektuālās mājas apakšā.¹⁶ Viņu pūles veda uz šķietami «fizikālās» pasaules aprakstīšanu mentālo ideju it kā daudz fundamentālākās pasaules terminos. Tā kā daži mūsdienu neirozinātnieki uzskata primāro–sekundāro dalījumu par neizbēgamu un slīdēšanu pa nogāzi uz ideālismu par nenovēršamu, tad mums vajag īsi apspriest ideālisma trūkumus, pirms atgriezties pie jautājuma par smadzeņu modeļu precizitāti attiecībā uz modelējamo pasauli.

Nepārprotams un fundamentāls ideālisma trūkums ir tāds, ka tas nevar izskaidrot ārējās pasaules (ideju) vai pat cilvēka paša mentālās dzīves saskaņu un regularitāti. Pat vienkāršas regularitātes – objekti, pasviesti gaisā, pastāvīgi krīt atpakaļ uz Zemi, sausa malka regulāri deg, ūdens noteikti dzēs uguni – ir neizskaidrojamas. Bērklis risinājums apelēja pie pārdabiskā: Dievs ideju plūsmu tur saskaņā. Bet kas notiek dziļā miegā vai komā, kad idejas izzūd? Kā ir ar Visuma eksistenci pirms pastāvēja prāts? Laimīgā kārtā Bērklis Dievs glābj stāvokli, turot visas šīs idejas Savā plašajā prātā. Pārdabisks risinājums ir atklāti *ad hoc* – rūķīšu un burvju nūjiņas – risinājums, un Bērklis laikabiedri plēsa to skrandās. Taču, nelaimīgā kārtā priekš ideālisma, neviens neizdomāja risinājumu, kas būtu gan skaidrs, gan mazāk *ad hoc* nekā Bērklis risinājums.

Ideālisti bija arī nespējīgi uzstāties par zinātnes progresu nepatiesās hipotēzēs (piemēram, malāriju rada slikts gaiss, Zeme ir plakana, Zeme ir nekustīga). Priekš ideālisma ar tā saukto nepatiesumu nebija ko iesākt, lai tuvotos objektīvās realitātes dabi. Pastāv tikai idejas, un tādā gadījumā tikai ir dažas idejas

¹³ V.E.: Marksistiskais «dialektiskais materiālisms» iedalīja ideālismu (un attiecīgi filozofiskos ideālistus) divās lielās grupās: «subjektīvajā ideālismā» (piem., bīskaps Bērklis) un «objektīvajā ideālismā» (piemēram, Kants un Hēgelis). Tāds dalījums tomēr ir precīzāks, nekā Čērčlandu nosauktais. Pirmā veida ideālisti vispār noliedz materiālo pastāvēšanu, un viņiem patiešām visa pasaule ir tikai «ideju zvaigznājs»; otrie, turpretim, nenoliedz materiālo pasauli, tikai viņiem materiālā pasaule ir vai nu neizdibināma «lieta sevī» (Kants) vai arī pakļaujas idejām un garam, attīstoties pēc tā likumiem (Hēgelis). (Tajā Kalifornijas San-Diego universitātē ar filozofiju laikam tomēr lietas apstāv švakāk, nekā bija manā laikā Latvijas universitātē ☺).

¹⁴ Berkeley, G. in *Berkeley's Philosophical Writings* (ed. Armstrong, D.) (Macmillan, New York, 1965).

¹⁵ Kant, I. *Critique of Pure Reason* (1781). Modern edition (eds Guyer, P. & Wood, A.) (Cambridge Univ. Press, Cambridge, UK, 1998).

¹⁶ Hegel, G. *Phenomenology of Spirit* (1807). Translated by Miller, A.V. (Oxford Univ. Press, Oxford, UK, 1977).

vairāk. Hēgelis izskaidroja zinātnes progresu zinātniski naivi, dodot lieliski tumšas muļķības par dialektisko procesu, kurā Universālais Prāts iekšēji virzās uz Sevis izzināšanu.

Vispārīgāk, ideālisms nevar rosināt iespaidīgu attīstību zinātnēs ar nepatiesām, uz intuīciju orientētām idejām (piemēram, ka karstums ir fluīdu veids) un aizstāt tās ar izskaidrojošām spēcīgām, bet ne acīmredzamām teorijām, tādām kā atomu teorija, statistiskā mehānika un evolucionārā bioloģija. Ironija ir tāda, ka tā pati attīstība, kura pamudināja Galileo un Loku meklēt epistemoloģisku līdzsvaru parādības–realitātes atšķiršanai, ir attīstība, kas stūrgalvīgi pretojas ideālistu pieejai. Beidzot, un visneērtāk priekš ideālistiem, tā izslēdz, ka smadzeņu zinātnes progresē, izskaidrojot, kāpēc lietas reizēm izskatās savādākas nekā tās patiesībā ir; piemēram, kāpēc zīmulis ūdenī izskatās izliekts (FIG. 2), kāpēc divi identiski pelēki plankumi parādās it kā tiem būtu atšķirīga luminance (FIG. 3), un kāpēc pilns mēness izskatās daudz lielāks, kad tas ir redzams pie horizonta, nekā tad, kad ir virs galvas.¹⁷ Citiem vārdiem, pierādījumi arvien vairāk atbalsta uzskatu, ka zinātne var izskaidrot, lielās un sistemātiskās detaļās, mentālās īpašības psihisko lietu (nervu sistēmas) terminos, kamēr ideālistu programma paliek karājoties gaisā.¹⁸

Kā jebkuras hipotēzes, lielākas vai mazākas, ideālisma vērtība ir izmērāma ar tā īpašajiem izskaidrojošajiem un paredzošajiem rezultātiem. Pēc šī kritērija ideālisms nonāk bezcerīgā rangā. Tas nedara nekādu izskaidrojošu vai paredzošu darbu zinātnē vai vienkāršajā dzīvē. Patiesām, kā Bērklis vairāk vai mazāk atzina, pat ja kāds uzskata ideālismu par patiesu, viņam nav citas izvēles, kā vien rīkoties tā, it kā tas būtu nepatiesa.

Smadzeņu modeļi un izdzīvošana reālajā pasaulē

Epistemoloģiskais jautājums tagad mūsu priekšā ir tāds: kā produktīvi noteikt atbilstību attiecībās starp atspoguļošanas modeļiem un modelējamo pasauli. Viena atbilde ir apiet visu jucekli ar pirmsgalileja lēmumu, uzskatot, ka mēs faktiski uztveram realitāti precīzi tādu, kāda tā ir. Citiem vārdiem sakot, izvairīties no primārā–sekundārā atšķiršanas un stingri paziņot, ka pastāv perfekta atbilstība starp parādību un realitāti. Pazīstams kā «naivais reālisms», šis uzskats ir nepabeigts ar savu šķietamo, vientiesīgo viedokli par modernās fizikas, astronomijas un ķīmijas attīstību. Piedevām vēl, tas ignorē kognitīvo zinātņu un neirozinātņu savāktos pierādījumus, kas attiecas uz smadzeņu konstruktīvajiem procesiem.

Paņemiet, piemēram, divdomīgās figūras, kas var tikt saskatītas kā atšķirīgi objekti, pat ja stimuli netiek mainīti (FIG. 4). Smadzenes konstruē kontūras tur, kur luminences atšķirības stimulus neeksistē (FIG. 5); tās konstruē krāsas uztveri reģionos, kuri īstenībā ir balti. Trīsdimensionāls dziļums tiek pastāvīgi konstruēts no divdimensionāliem tīklenes apgabaliem (FIG. 6).¹⁹

Par spīti Naivajam reālismam, slēdziens, ka pastāv perfekta atbilstība starp realitāti un atspoguļojumu, nav izturīgs. Tomēr saprātīgu risinājumu var atrast, izmantojot mūsdienu zinātņi, lai savienotu piemērotākas attiecības, tādas kā informātisku atbilstību starp smadzenēm un pasauli.

Iespējams, atspoguļošanas modeļi nervu sistēmā ir aptuveni līdzīgi kartei tādā nozīmē, ka to iekšējās, abstraktās attiecības attēlo ārējās attiecības starp dažādām kategorijām ārpus pasaulē.²⁰ Rupja un zemas dimensijas analogija ir pilsētas ceļu karte, kurā reālās telpiskās attiecības starp ceļiem ir pārstāvētas ar attiecībām starp ceļu līnijām papīra kartē. Kā ceļu kartēm ir dažādas ticamības un detaļu pakāpes, tā smadzeņu ārpuspasaules modeļi attēlo kategoriju un ceļoņu struktūru pasaulē ar mainīgām ticamības un detaļu pakāpēm. Vardes smadzenes attēlo mazāk kategoriālo struktūru nekā kraukļa smadzenes; bērna smadzenes attēlo mazāk kategoriālo struktūru nekā pieaugušā smadzenes; pirmszinātnes cilvēka smadzenes attēlo mazāk kategoriālo struktūru nekā zinātniski trenētas smadzenes. Ievērojiet arī, ka, tāpat kā apgabalu kartes fokusējas uz speciālām interesēm, tā arī apstākļi, ko attēlo smadzenes, vispārīgi ir tādi, kas ir svarīgi organismam un kas palīdz tam dzīvot: «uz mani attiecīgi»

¹⁷ Kaufman, L. & Rock, I. *The moon illusion: I*. Science 136. 953–961(1962).

¹⁸ Palmer, S.E. *Vision Science* (MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 1999). Purves, D., Lotto, R.B., Williams, S.M., Nundy, S. & Yang, Z. *Why we see things the way we do: evidence for a wholly empirical strategy of vision*. Phil. Trans. R. Soc. Lond. B 356. 285–297 (2001). Ramachandran, V.S. *Filling gaps in perception: part II. Scotomas and phantom limbs*. Curr. Dir. Psychol. Sci. 2. 56–65(1993).

¹⁹ von Helmholtz. H.L.F. *Treatise on Physiological Optics* (1866). Translated by Southall, J.P.C. (Dover. New York, 1925). Gregory, R.L. *The Intelligent Eye* (McGraw-Hill. New York, 1970).

²⁰ Kaufman, L. & Rock, I. *The moon illusion: I*. Science 136. 953–961(1962). Shepard, R.N. & Chipman, S. *Second-order isomorphism of internal representations: shapes of states*. Cogn. Psychol. 1. 1–7 (1970).

apstākļi. Un, pretēji divdimensiju papīra kartēm, atspoguļošanas modeļi nervu sistēmā būs daudzdimensionāli, iespējams, ļoti daudzu dimensiju kartes.²¹

Saskaņa un paredzēšanas spējas, ko atspoguļošanas modeļi dod, ir izskaidrojami nevis ar Bērklīja Dievu, bet ar bioloģisko evolūciju un empīrisko mācīšanos. Dzīvnieki ir kustīgi un iegūst savu barību, izpildot kustības. Citas lietas, kas ir līdzīgas (un ir ļoti daudz šādu citu lietu), labākās un ātrākās smadzeņu paredzēšanas iespējas attiecinā uz dzīvnieku *modus vivendi*, uz labāko organisma izturēšanās portfeli nežēlīgajā sacensībā par izdzīvošanu un vairošanos.

Visplašākajos jēdzienos, evolūcijas atrastais risinājums problēmai par paredzēšanu ir modificēt kustību programmas pēc sensorās informācijas. Sensorā dzinūļa vērtība ir lielāka, ja tas var signalizēt uz mani attiecošos apstākļus un cēloņsakarības starp notikumiem. Lai to sasniegtu, sistēmai vajag neirālu iekārtu, kas būtu novietota starp sensorajiem receptoriem un kustību neironiem, lai atrastu un iegaumētu augstāko līmeņu regularitātes. Bagātākie no starpā ievietotajiem neirālajiem resursiem, izsmalcinātākās statistiskās iespējas un lielākie izomorfismi ir sasniedzami starp smadzeņu kategoriāli/cēloniskajām kartēm un pasaules kategoriāli/cēloniskajām struktūrām. Būtiskākais smadzeņu ievada daudzums būs paša organisma kustību sekas, izzināšana un tamlīdzīgi. Dotajā laika intervālā šī dinamiskā cilpa izloba būtiski vairāk informācijas par ārējās pasaules cēloņsakariskajām īpašībām, nekā varētu tīri pasīva sistēma. Nervu sistēmās vispārīgi, pārbaudot gaidas un saņemot pretī gaidīto vai arī pārsteigumu, dabū atslēgu atspoguļošanas modeļu nepatiesuma atklāšanai un pārskatīšanai, un mūsu paredzēšanas iespēju plastiskums atļauj mēģinājumu un kļūdu mācīšanās rezultātu ilgtermiņa lietošanu.²²

Smadzenēm, kas atspoguļo noteiktas augstākā līmeņa sakarības kā allocentriskus objektus un struktūras, pastāvošas objektīvajā laiktelpā,²³ ir spēcīgi atspoguļošanas rīki, lai pētītu un atrastu vēl vairāk ziņu par kategoriālo un cēlonisko pasaules struktūru. Nervu sistēma, kas var izmantot ārējus rīkus, tādus kā mikroskopus un teleskopus, paplašina savas paredzēšanas iespējas un paaugstina cēlonisko struktūru rangū savā redzeslokā. Nervu sistēma, kas var iesaistīt un izvērst teorētiskus rīkus, tādus kā priekšstatus par «valenci», «gravitāciju» vai «gēnu», paaugstina šo rangū vēl vairāk. Organismi, kuru smadzenes zināšanu avotus attēlo sociālās grupās, var ietaupīt, salīdzinot ar vienpatām smadzenēm, kad izmanto zināšanu sadali starp indivīdiem.²⁴ Organismi, kuru nervu sistēmas dod tiem iespēju nodot jaunās zināšanas pēcnācējiem, fiksēt artefaktos un sociālajās institūcijās, var pārskatīt un uzlabot savas iekšējās kartes pāri daudzām paaudzēm.²⁵

Zinātne tās plašākajā nozīmē šādi nodrošina vispārīgu atbildi uz Galileja jautājumu: kādu epistemoloģisku izpratni mēs varam iegūt par pieredzes–realitātes atšķirību? Lai dotu detalizētāku atbildi, mums jāiet cauri zinātnisko atklājumu piemēriem. Mēs varam sākt ar vienkāršiem piemēriem, kā aprēķini, kuri rāda, ka mēness nav šķūņa lielumā un ir tālāk projām nekā augsti mākoņi, vai kāpēc neona krāsas izvērsums ir iluzors, vai kāpēc mēs domājam, ka malāriju izraisa *Plasmodium falciparum*, kuru pārnes sieviešu kārtas moskīti, kad tie iekļūst ādā, sūcot asinis. Mēs varam atsaukties uz Lavuazjē eksperimentiem, parādot, ka degšanas procesā tā saucamais «deflogistētais gaiss» (skābeklis) strauji savienojas ar malkas materiālu, tā vietā, lai kaut ko (flogistonu) no tās izsūktu. Mēs varētu tālāk nonākt pie paredzošā un izskaidrojošā apvērsuma, kuru izdarīja Ņūtona kustību likumi, tad pie Einšteina revolucionārajiem uzlabojumiem ar speciālo relativitātes teoriju, un pie mūsdienu sasniegumiem smadzeņu zinātnēs. Studējot daudzas zinātnes un daudz par zinātnes vēsturi, mēs sākam sajūst, kā zinātne virzās uz priekšu, atspoguļojot pasaules kategoriālo un cēlonisko struktūru.

Nav algoritma, kā veidot zinātnes progresu, tāpat kā nav algoritma, kā būt racionālam. Tomēr ir instruktīvi prototipi un lietojamas kārtulas, ko varam uzskatīt: novērot, domāt, pārbaudīt, nebūt dogmātiskam, bet arī negrozīt savu viedokli pārāk ātri, nelīst sīkumos, bet arī nepacelties vispārinājumos

²¹ Churchland, P.M. *The Engine of Reason, The Seat of the Soul*. (MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 1996). Glymour, C. *The Mind's Arrows: Bayes Nets and Graphical Causal Models in Psychology* (MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 2001).

²² O'Brien, G. & Opie, J. in *Representations in Mind: New Approaches to Mental Representation* (eds Clapin, H., Staines, P. & Slezak, P.) (Greenwood, Westport, Connecticut, in the press). Sutton, R.S. & Barto, A.G. *Reinforcement Learning: an Introduction*. (MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 1998).

²³ V.E.: Stipri apšaubu, ka laiktelpa ir objektīva.

²⁴ Hutchins, E. *Cognition in the Wild*. (MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 1995).

²⁵ Tomasello, M. *The Cultural Origins of Human Cognition*. (Harvard Univ. Press, Cambridge, Massachusetts, 1999).

pārlietu ātri, dot priekšroku statistiskiem rīkiem, taču nedomāt, ka laba teorija izcelsies vienkārši no statistiskām analizēm, un tā tālāk.²⁶

Galu galā mēs gribam saprast detaļās neirālos mehānismus, ar kuriem veselais saprāts un zinātne būvē saskaņotus atspoguļošanas modeļus, un ko «saskaņa» nozīmē neirālos terminos. Tajā pašā laikā mēs varam sākt saredzēt, ko metafora «izomorfismi starp modeļiem un pasauli» varētu nozīmēt nemetaforiskos terminos.

Pieņemsim, ka atspoguļošanas modelis var tikt raksturots parametru telpas terminos, kuras dimensijas ir tie neironi, kas piedalās modelī.²⁷ Dažādi atspoguļojumi (piemēram, Klintas Īstvudas seja un Sofijas Lorēnas seja) iesaistīs atšķirīgus aktivācijas paraugus piedalošajos neironos un tādējādi individualizēs dažādus punktus neironu parametru telpā. Seju neironālajā parametru telpā karalienes Elizabetes sejas tēla aktivācija būs tuvāka Sofijas Lorēnas tēlam, nekā Klintas Īstvudas vai Džordža Buša tēliem. Neironālajā garšas telpā aprikozu, aveņu un medus tēli pulcēsies kopā un būs attālāki no rūgtu lietu tēliem, tādiem kā slāpējošie ķirši, hinīns un ureja, kuri savukārt ir atdalīti no sāļo lietu tēlu pudura.

No kurienes nāk izomorfisms? Mainīgās distances attiecības starp aplūkotajiem puduriem (prototipu punktiem) dotās neironu populācijas aktivācijas telpā ir kolektīvi un burtiski izomorfas ar līdzības attiecībām, kas objektīvi pastāv starp dažādām kategorijām ārējā pasaulē. Tas pats attiecas uz cēloniskajām regularitātēm pasaulē un veido prototipu trajektorijām neironu aktivācijas telpā. Jo augstāka izomorfisma pakāpe, jo augstāka pasaules modeļa ticamība. Ja mēs nevaram tieši salīdzināt modeli un modelēto pasauli, tad paredzēšanas sekmes ir uzticamības mēraukla un pavadonis modeļa pārskatīšanas vajadzībās. Neironālā plastiskuma mainīgie mehānismi, ieskaitot koku audzēšanu, jaunu sinapsu rašanās, izmaiņas vesiklu izlaišanas varbūtībās un izmaiņas raidītāja izlaidumos no vienas smailes pavada bāzes modeļa ticamības paaugstināšanu.

Mēs saucam šo hipotēzi par «domēnportretisko semantiku», jo tā pieņem, ka primārās atspoguļošanas attiecības pastāv starp augstas dimensijas kartēm kā kopumu un kategoriāli/cēlonisko apgabalu kā kopumu.

Pretēji tam, tradicionālā semantika pieņem primārās atspoguļošanas attiecības par pastāvošām starp mūsu iekšējiem konceptiem, ņemtiem pa vienam, un ārējiem apstākļiem, ņemtiem pa vienam. Saskaņā ar domēnportretisko hipotēzi, atsevišķi jēdzieni atvasina savu reprezentacionālo nozīmību tikai no lielāka neirālā modeļa, kurā tie ir ietilpināti. Intuitīvi, protams, tas var izskatīties citādāk, taču «tautas semantika» ir neapšaubāmi tikpat nepareiza, kāda bija tautas fizika un tautas kosmoloģija.

Priekšlikums izšķirt «primārās» un «sekundārās» īpašības skrien Amoka skrējienā, jo tas mēģina izskaidrot sekmīgu atspoguļošanu līdzības attiecību terminos starp iekšējiem jēdzieniem un ārējām īpašībām, ņemtiem pa vienam. No slīpās nogāzes uz ideālismu var izvairīties nevis strādājot vēl drudzaināk, lai noteiktu atbilstību starp atsevišķām primārajām kvalitātēm un atsevišķām īpašībām reālajā pasaulē, bet gan aplūkojot atspoguļojamā apgabala modeļu vispārīgās funkcijas nervu sistēmā. Tas ievēd atpazīšanā domu, ka atspoguļošanas lietderība ir atkarīga no augstākā līmeņa, daudzdimensiju «atbilstības», ko nervu sistēma producē; tas ir, no izomorfisma relatīvās bagātības starp atspoguļošanas modeli un modelējamo pasauli, ko norāda modeļa paredzētspējas profils.

Domēnportretiskā semantika ir līdz šim aprakstīta tikai pašos vispārīgākajos terminos. Tomēr semantikas pārorientēšana projām no viens-pret-vienu paradigmas un uz modelis-pret-apgabalu paradigmu, kas ir vairāk saskaņota ar pašreizējo neirozinātnei, mudina turpināt izskaidrot specifiskās

²⁶ Bacon, F. *Novum Organum* (1660). Modern edition (eds Jardine, L. & Silverthorne, M.) (Cambridge Univ. Press, Cambridge, UK, 2000). Medawar, P.B. *Advice to a Young Scientist* (Basic Books, New York, 1981). Crick, F.H.C. *What Mad Pursuit: a Personal View of Scientific Discovery* (Basic Books, New York, 1988). Spirtes, P., Glymour, C. & Scheines, R. *Causation, Prediction, and Search*. (Springer, New York, 1993).

²⁷ V.E.: Čerčlandu lietotais «dimensijas» jēdziens ir izplūdis un neprecīzs. Ja viņi lieto šo vārdu tādā pašā nozīmē kā matemātikā, tad viņu sacītais kļūst bezjēdzīgs. Matemātikā dimensija nozīmē kāda lieluma brīvu maiņu attiecībā pret citiem lielumiem. Piemēram, «divas dimensijas» nozīmē, ka brīvi kombinējas divi lielumi; «trīs dimensijas» nozīmē, ka brīvi kombinējas trīs mainīgi lielumi, utt. Tad «parametru telpas» dimensiju skaits nevar tikt raksturots ar neironu vai savienojumu (sinapsu) skaitu tajā. Ja Čerčlandi lieto vārdu «dimensija» vienkārši vārda «izmērs» nozīmē, tad neironu un sinapsu skaits gan raksturo «kartes» lielumu, bet tad Čerčlandu pieminētās ceļu kartes vairs nav divdimensiju kartes, kā viņi tās augstāk raksturoja. Ar vārdu sakot, neizdodas iegūt nekādu sakarīgu, pabeigtu interpretāciju Čerčlandu vārdiem par dimensijām «neironu telpās» un kartēs. Īstenībā ārējās pasaules atspoguļojumam cilvēka smadzenēs, protams, ir TRĪS dimensijas (matemātiskajā šā vārda nozīmē), un tieši tas arī nosaka Eiklīda telpu kā tādu. Cilvēka smadzenes lokalizē objektus attiecībā pret sevi ar TRĪS lielumu kombināciju.

neironu populācijas, lai atklātu, kāda attiecību saglabāšanas attēlošana nosaka konkrētus atspoguļošanas panākumus konkrētās neironu populācijās. Pretēji gan Lokam, gan ideālistiem, prāts-smadzenes modelē reālo pasauli, ieskaitot to pasaules daļu, kura ir prāts-smadzenes. Realitātes–parādības atšķirība galu galā izzūd salīdzinājumos starp atšķirīgu atspoguļošanas modeļu paredzošajiem nopelniem, un labākais izskaidrojums, kāpēc viena teorija spēj paredzēt labāk nekā otra, ir tas, ka pirmā teorija ir tuvāk patiesībai nekā otrā.

Patricija S. Čērčlanda un Pols M. Čērčlands ir no Kalifornijas San-Diego universitātes Filozofijas departamenta,²⁸ *La Jolla, California 92093, USA. Correspondence to P.S.C.*

e-mail: pschurchland@ucsd.edu

doi:10.1038/nrn958

Pateicības

Mēs esam pateicīgi par padomu un atbalstu, ko deva *F. Crick, A. Damasio, L. Goble, E. McAmis* un *S. Rickless*.²⁹

§54. Par Čērčlandu rakstu un Podnieku

2009.10.19 14:26 pirmdiena

Un tā, mēs izlasījām Podnieka mums «piespēlēto» Kalifornijas filozofu rakstu neiroloģijas žurnālā. Galvenā raksta ideja ir tā, ka nevajag meklēt «viens pret vienu» atbilstības starp objektiem (vispār lietām) ārpusaulē un objektiem cilvēka smadzeņu veidotajā modelī, bet vajag meklēt atbilstības starp attiecībām ārpusaulē un attiecībām starp modeļa daļām.

Pati šī galvenā ideja man liekas visai «šķidra»: nedz tā atšķirība starp abām pieejām ir īsti skaidri saskatāma, nedz arī (kā man līdz šim likās) kāds ir kādreiz noliedzis to pieeju, par kuru Čērčlandi cīnās (vismaz man tā likās acīmredzama jau vidusskolas beigās). Protams, gan attiecības starp modeļa daļām atbilst attiecībām ārpusaulē, gan arī atsevišķi modeļa objekti atbilst ārpusaulē objektiem «viens pret vienu». Abas lietas viena otru neizslēdz, un raksta galvenā «risināmā problēma» izskatās mākslota.³⁰

Savās vispārīgajās nostādnēs Čērčlandi, protams, turas tādās pašās pozīcijās kā Vēras teorija. Tā, viņiem *Representation of the external world is probably anchored in a computational platform; Motor plans are run through emulators that simulate the body in its environment to predict the consequences of movements before their execution; the solution found by evolution to the problem of prediction is to modify motor programmes by sensory information...*

Kompjūteru platforma, kustību programmas, kuras pirms izpildīšanas tiek emulētas, lai paredzētu izpildīšanas sekas... Viss tas, ko es Aidīouema pirmajā sējumā stāstīju Atim un ko stāstu jau vairāk nekā trīsdesmit gadus.

Tas viss ir labi un dara godu Čērčlandiem, taču vienlaicīgi ir arī skaidri redzams, cik tomēr viņiem vēl ir tālu līdz Vēras teorijai.

Pirmām kārtām, viņi joprojām paliek piesaistīti neironu tīkliem; viņi nemēģina aplūkot programmas abstraktā veidā – kā programmas. Dabīgi, ka tas tūlīt sasaista viņiem rokas, jo, lai kaut ko konkrētu un sakarīgu pateiktu par *motor programmes*, viņiem pa priekšu ir jāizpēta, kā šīs programmas realizējas smadzeņu neirontīklos. Bet tas vēl pašlaik nav zināms. Tas ir vēl tikai jāskaidro ar *crucial experiment*. Un tāpēc pašreiz vēl ir *this early stage in the development of the brain sciences*. Un «*смон, машина, нет бензина!*», tālāk nekur nevar tikt...

Bet katram cik necik kvalificētam programētājam ir labi zināms, ka programmai kā tādai nav svarīgi, kādā tieši veidā viņa tiks fiziski iekodēta ierīcē. Programmu var aplūkot abstrakti: pieņemot, ka tai ir kaut kāda ieejošā informācija, kaut kāda izejošā informācija un ka tā darbojas pēc kaut kāda

²⁸ **V.E.:** Podnieks kļūdaini sauc viņus par «kompetentiem neirofiziologiem» {[L-IDOM-1](#)}.

²⁹ **V.E.:** Nerakstu šos vārdus latviski, jo nezinu, kuri no viņiem ir vīrieši un kuras sievietes un tātad – kā latviešu valodā būtu jāraksta viņu uzvārdi.

³⁰ Tiesa, abu šo pieeju līdzāspastāvēšanas ietvaros mani uzskati evolucionēja uz lielāku attiecību atbilstības akcentēšanu (tātad Čērčlandu norādītajā virzienā). Tā, piemēram, es tagad domāju, ka vispār pats telpas un laika jēdziens ir tikai smadzeņu radīts, un ka «fiziskajai telpai» «nav necik dimensiju» {[REVIS.401](#)}, {[ARTINT.623](#)}. Tā ir samērā vēla atziņa un savā sākotnējā veidā attiecas uz «Kantoriānas» laiku 1980-to gadu sākumā, bet galīgajā formā uz 1999.gadu, kad es kontaktēju ar fiziķi Juri Tambergu.

algoritma. Tad var sākt iztirzāt šīs lietas bez jebkādas piesaistes neirontīkliem, konkrētai programmu kodēšanai smadzeņu «aparātūrā» un pašreizējās zinātnes trūcīgajām zināšanām par to.

Vai, šādā abstraktā veidā aplūkojot smadzeņu programmas, ir iespējams kaut ko jēdzīgu par tām pateikt? Ir iespējams – un pat ļoti daudz. (Bet Čērčlandiem tas viss aiziet secen).

Otrām kārtām, Čērčlandi gan runā par izomorfismu starp ārējo pasauli un smadzeņu būvētajiem modeļiem, taču neaplūko izomorfismus starp pašiem ārējās pasaules objektiem. Bet šo izomorfismu atklāšana ir viens no galvenajiem smadzeņu programmu darbiem. Tas ir ceļš, kurš ved uz abstraktajiem jēdzieniem un viņu būtības izprašanu. Čērčlandi pa šo ceļu nesper nevienu pašu soli.

Trešām kārtām, Čērčlandi gan piemin, *sensation of heat or a sensation of red*, un to, ka šīs sajūtas *do not resemble the external realities*, bet pat nemēģina paskaidrot, kā tad ar šīm sajūtām lietas apstāv īstenībā, kas viņas tādas ir. Bet tā, starp citu, ir viena no būtiskākajām «mākslīgās psihes» teorijas problēmām – varbūt pati grūtākā un neskaidrākā. (Es diezgan daudz par to tiku domājis savos studenta gados).³¹

Tās ir trīs lietas, kuras uzreiz krīt acīs, lasot Čērčlandu rakstu. Protams, viņiem bija ierobežota publikācijas telpa, diezko izvērsties nevarēja (jau tā raksts ir saspriests un nodrukāts ļoti maziem burtiem), tomēr, ja viņiem būtu zināmi manis nosaukto problēmu risinājumi, tas noteikti atspoguļotos viņu rakstā – taču tā nav.

Interesants (un zīmīgs) ir veids, kā Čērčlandu rakstu izmanto Podnieks. Čērčlandu raksts ir tāds (visumā, kā jau teicu, labs un pareizs) to problēmu izklāsts, kuras risina Vēras teorija, – tikai izpildīts iedīgļa stadijā, nemēģinot iet tālāk pa tiem ceļiem, kuri Čērčlandus (un arī Podnieku, protams) būtu varējuši novest pie Vēras teorijas. Bet Podnieks no visa tā neko neredz. Priekš viņa Čērčlandu raksts tikai «pierāda», ka «smadzeņu produkti» ir neprecīzi, neuzticami utt. Ar tādu nolūku viņš šo rakstu citē savā Pēterburgas konferences darbā {L-IDOM-1}. Ar tādu nolūku viņš to sniedz man, teikdams, ka tas «pilnīgi noteikti samazina cieņu pret «smadzeņu produktiem»» {L-IDOM-1}.

Patiesībā šis raksts «cieņu pret smadzeņu produktiem» nebūt «nesamazina», bet, labi, pieņemsim, ka patiešām samazina, jo karstuma sajūta, lūk, neparāda molekulu kustību, un, skatoties uz Čērčlandu 4. figūru {L-IDOM-1}, pārmaiņus var ieraudzīt te veca vīra portretu, te cilvēku pāri uz ietves. Šeit runa ir par atbilstību starp ār pasaules objektiem un viņu attēliem smadzenēs. Bet tajā sarakstē, kurā Podnieks savu sentenci («pilnīgi noteikti samazina cieņu...») man izsaka, mēs runājam par programmu, kura atrodas pašās smadzenēs, un kuras potenciālos produktus smadzenes arī pēta (blakusanalīzes ceļā). Ār pasaule un tās atspoguļojumi te vispār nav iesaistīti. Bet Podniekam tas ir vienalga. Viņš nav spējīgs atšķirt šīs situācijas. To, ko Čērčlandi (vismaz pēc Podnieka domām) saka par ār pasaules un smadzeņu modeļa sakaru, Podnieks automātiski pārnes uz pavisam citu situāciju.

Pie tam viņa pieeja ir izvēlīga. Pēc Podnieka domām smadzenes nevar zināt, ko programma darīs, nespēj izsecināt, kādus produktus tā būvēs. Bet tajā pašā laikā, pēc Podnieka domām, smadzenes spēs gan izsecināt, kas izrietēs no viņa aksiomām. Bet varbūt (ja jau mēs vispār pieņemam Podnieka domu par smadzeņu principiālo bezspēcību un par secinājumu nepareizību) cilvēka smadzenes nespēs neko sakarīgu izsecināt tieši no tām viņa aksiomām, un viss, kas no tām it kā esot izsecināts, ir mulķības? A? Kā tur ir, Kārlīt? Kur ir pierādījums, ka smadzenes nespēj neko secināt par programmām, bet spēj secināt no aksiomām?

Tas viss, protams, pilnīgi noteikti samazinātu cieņu pret Latvijas Universitātes profesoru Kārlī Podnieku, ja vien šī cieņa jau tā nebūtu vienāda ar nulli un ja to vispār būtu iespējams vēl vairāk samazināt.

Bet, labi, atstāsim mierā Podnieku. (Ko gan no viņa var prasīt?..)

Aplūkosim Čērčlandu dotās «figūras» (kuras es tīšām neieklāvu pašā tulkotā raksta tekstā, lai varētu iztirzāt speciāli).

2009.11.11 17:02 trešdiena

Kad es tulkoju Čērčlandu rakstu, bet oriģinālu ievietoju Aidīouema pirmajā grāmatā, man nebija pieejams Internets {IDOM-1}, tāpēc es tur ievietoju melnbaltus attēlus, ieskenētus no Čērčlandu raksta lāzerizdrukas. Cerēju vēlāk tikt pie paša raksta un paņemt no tā krāsainās bildes šim tulkojumam. Bet izrādās, ka raksts vairs nav brīvi pieejams Internetā. (Ak, kādēļ es savulaik nenoseivoju pašu Podnieka norādīto PDF failu, bet tikai izdrukāju to?!). Tagad par to ir jāmaksā \$32 (tāds mazs sīkumiņš, kas gan

³¹ Skat., piem., eseju «Kas tas tāds sarkanums?» {INFORM.1225}, kura gan uzrakstīta jau armijā 1971.gada janvārī, taču atspoguļo domas un sarunas (kā parasti, ar meiteni ☺), kuras norisinājās vēl studentu gados (ap 1969).

tas ir latvju pensionāram!), bet brīvi pieejama (citā, ne Podnieka nosauktajā vietnē) ir tikai kaut kāda pavisam kropla versija vispār bez attēliem (tikai ar attēlu parakstiem). Divas krāsainās bildes man tomēr izdevās aplinku ceļos izzvejot no Interneta bez maksas, bet pārējās četras atstāju tāpat melnbaltas.

Figūra 1. **Slipā nogāze uz ideālismu.** Slipā nogāze sākas ar šķietami ticamu atšķirību starp primārajām un sekundārajām kvalitātēm, kuru pirmais aptvēra Galilejs, kad laužija galvu par starpību, kā karstums parādās subjektīvajā pieredzē, un kāds tas ir kā objektīva pasaules īpašība. Džons Loks vadījās no līdzīgiem uzskatiem un attīstīja atšķirību tālāk, aplūkojot Nogāzi savā priekšā, bet neuztraucoties pārāk daudz par to. Imanuels Kants cīnījās, lai noturētos pret slīdēšanu lejup. Bīskaps Bērklis pārliecinājās, ka slīdēšana ir vienīgā loģiskā iespēja, un Georgs Hēgelis bija pilnīgs ideālists. Attēls laipni no M. Čērčlanda.³²

Nu, par šo attēlu nav daudz ko sacīt, kā vien to, ka Čērčlandu ģimenē ir kāds labs zīmētājs.

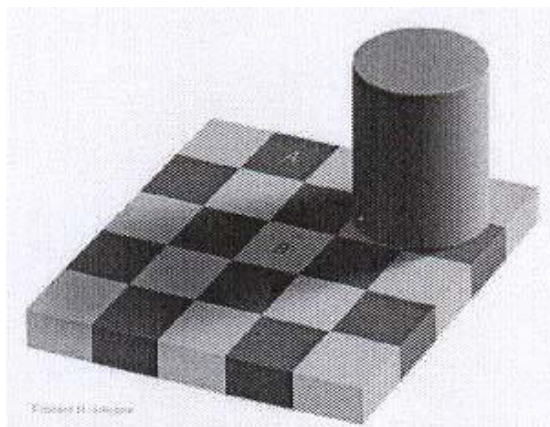

Figūra 2. **Refrakcijas ilūzija.** Zīmulis parādās ar novirzi tajā vietā, kur tas ieiet ūdenī. Šī redzējums ir izskaidrojams ar ūdens vides refraktīvajām īpašībām. Attēls laipni no D. Staka.

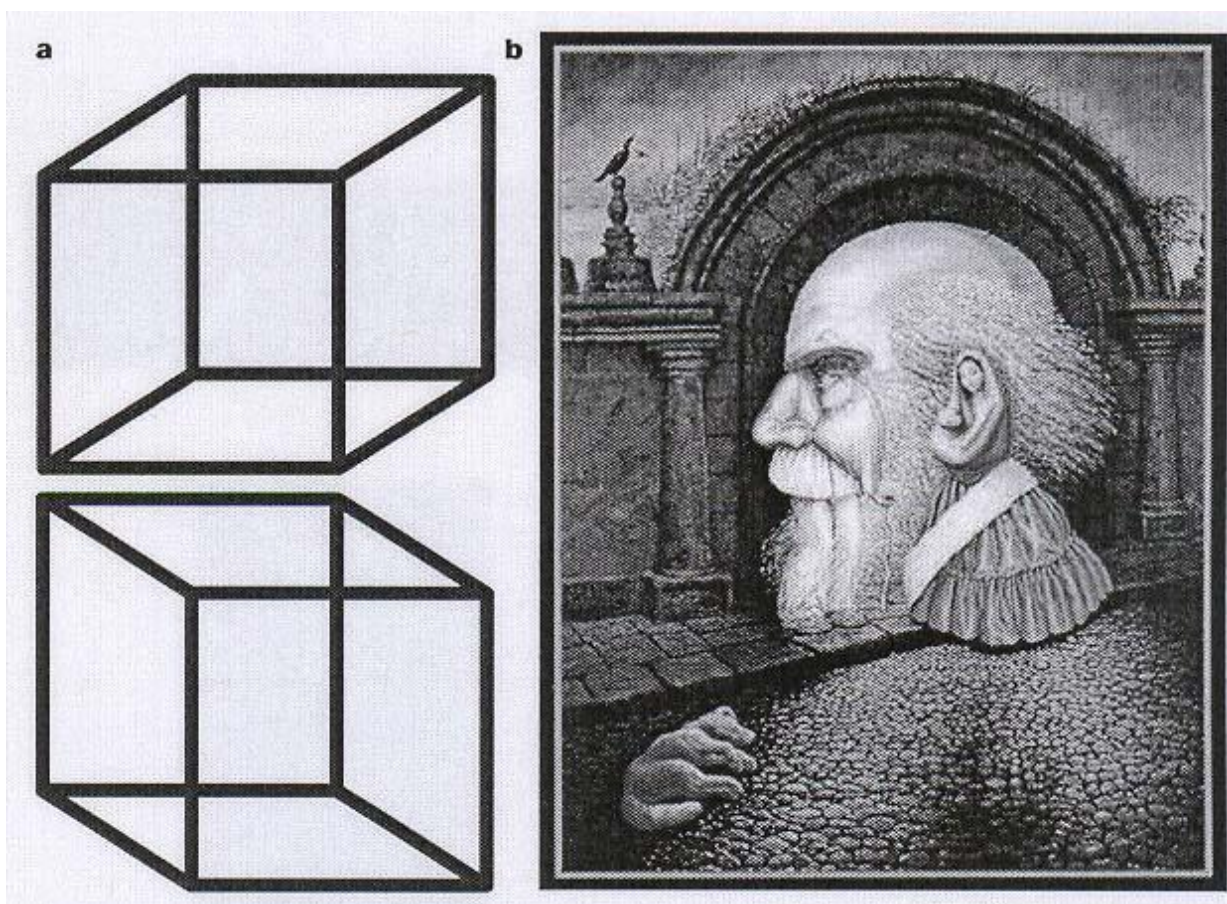
Otrajā attēlā redzamais zīmuļa lūzums NAV smadzeņu darbs (arī fotoaparāts to fiksē). Šis «lūzums» pastāv jau ārpusaulē: protams, ne kā reāla novirze paša zīmuļa ķermenī, bet gan kā novirze elektromagnētiskajā laukā, kurš atrodas starp zīmuli un cilvēka aci. Cilvēka acs (un tālāk smadzenes) uztver nevis pašus objektus, bet gan elektromagnētisko lauku, ko tie atstaro, un šajā gadījumā šis lauks ir jau izmainīts, pirms vēl tas nonāk cilvēka acī.

Tālākajos četros attēlos redzamie efekti jau patiešām ir smadzeņu darbi.

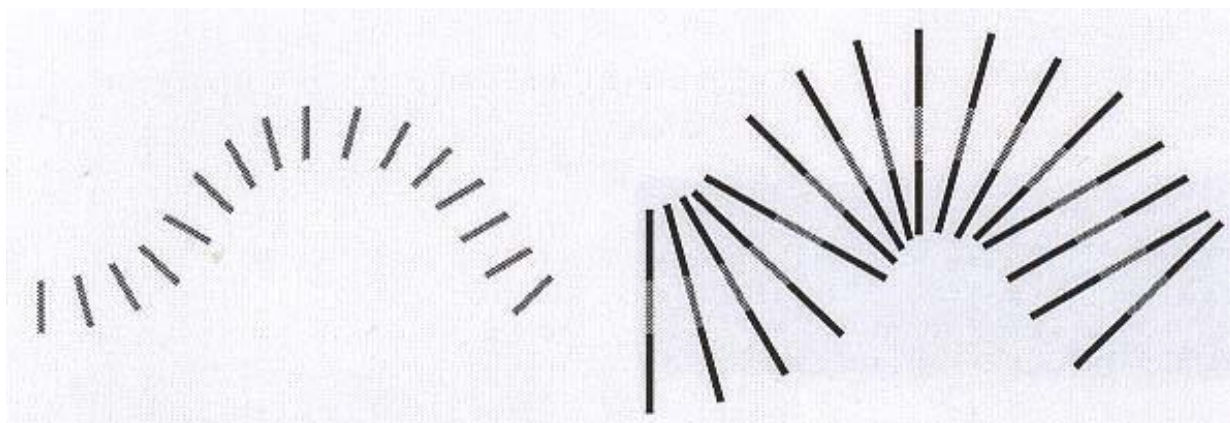
³² V.E.: Droši vien zīmējis Čērčlandu dēls Marks, kuram raksta tapšanas laikā varēja būt ap 20 gadiem.

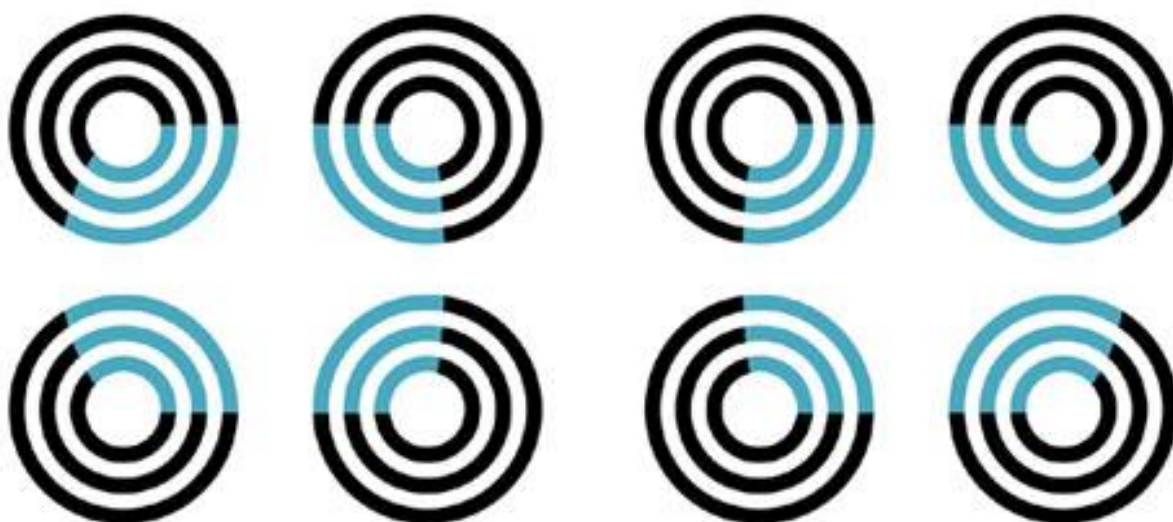
Figūra 3. **Iluzorā luminance**. Lauciņiem, kas atzīmēti kā A un B, ir vienādi pelēkuma līmeņi un tā pati luminances pakāpe fotometrā. B izskatās daudz gaišāks nekā A, tāpēc, ka smadzenes izdara pieņēmumu, ka gaismas avots atrodas pa labi no zaļā staba un aiz tā, B atrodas tā ēnā, un alternatīvajiem lauciņiem uz spēļu galdiņa ir vienāds pelēkuma līmenis. Smadzenes pašas konstruē vizuālo pieredzi tā, ka ja B būtu ārpus ēnas, tas varētu veidot atbilstošu galdiņa modeļa daļu. Attēls laipni no E.H. Adelsona, Smadzeņu un kognitīvās zinātnes, Masačuzetas Tehnoloģiju institūts.

Figūra 4. **Ambiguous figures**. **a)** Nekera kubs ir klasiska divdomīga figūra, kas ir pilnīgi neitrāla starp divām tās orientācijas interpretācijām. **b)** Šajā attēlā ir deviņi apgabali, kas var tikt saskatīti kā seja vai kā fona scēnas daļa. Tā, vecā vīra auss var arī tikt saskatīta kā sievietes ķermeņa augšdaļa, un viņa deguns ir cita vīra labais plecs un roka. Pretēji Nekera kubam, šī glezna nav pilnīgi neitrāla starp konkurējošajām interpretācijām, bet nepārvarama vecā vīra lielā profila uztvere ilustrē spēcīgu lejupejošās apstrādes efektu tekstūras un stereoskopiskā dziļuma informācijas sajukumā. Attēls laipni no R.L. Gregorija, Eksperimentālās psiholoģijas departaments Bristoles universitātē, Anglija.

Figūra 5. **Neona krāsu izvēršana.** Pa kreisi ir gaiši zilu līniju secība uz plakana balta fona. Redzes sistēma grupē tās kopā, veidojot vienotu izliektu formu. Figūra pa labi ir identiska, izņemot to apstākli, ka ir pievienoti melni paplašinājumi katrai zilajai līnijai. Tagad tukšumi starp līnijām parādās kā zili, kaut gan fons ir īstenībā tas pats, un cilvēks redz puscaurspīdīgu zilu vītņi ar skaidrām subjektīvām robežām. Subjektīvā krāsas parādīšanās intervālos starp līnijām ir pazīstama kā neona krāsu izvēršana. Lietots ar atļauju no REF. 1 ©1998 W.W. Norton & Co.

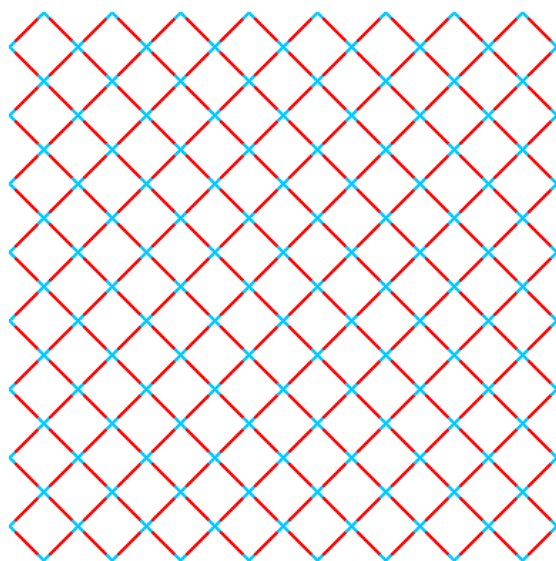
Figūra 6. **Subjektīvie efekti stereopsijā.** Tikai līnijas riņķu segmentos ir patiešām zilas. Tomēr mēs uztveram vienotu zilas filmas gabalu ar skaidri redzamu kontūru guļam uz melnajiem riņķiem. Tas parāda gan neona krāsu izvēršanos, gan subjektīvu kontūru konstruēšanu. Attēli pa labi un pa kreisi ir stereoptiski pāri un var tikt sakausēti par vienotu attēlu dziļumā (krustkausēšana). Tad zilās filmas subjektīvās kontūras izliecas ārā telpā pretī skatītājam. Lietoti ar atļauju no REF. 1 ©1998 W.W. Norton & Co.

«Neona krāsu izvēršana» nav lāgā saskatāma 5. figūrā – varbūt tādēļ, ka bilde nav krāsaina.

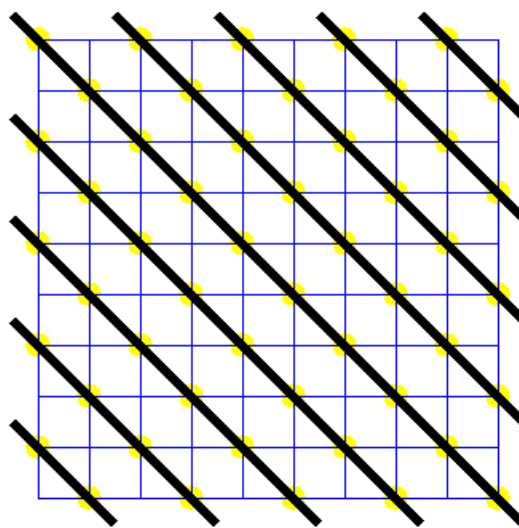
Es sameklēju Internetā dažus citus attēlus par šo parādību – tādus, kuru nebija Čērčlandiem. Bet daži no tiem vienalga man nerada nekādu efektu, kaut gan pretendē uz to, ka tur notiekot kaut kāda «izvēršana» jeb «spīdēšana». Piemēram, Fig.7. dotajā attēlā man laikam būtu jāredz zilas vertikālas un horizontālas svītras. Bet es tās neredzu. Precīzāk sakot, man ir ļoti jāpiespiežas – jāatslābina uzmanība un jāskatās uz attēlu cik vien var pavisā –, lai šur tur patiešām ieraudzītu kaut kādus zilu līniju gabalus.

Figūrā 8. gan es patiešām redzu dzeltenas līnijas (no visiem attēliem, kas tur bija, es izvēlējos ievietošanai šajā tekstā divus ekstremālos: vienu, kurš vismazāk izsauca man ilūzijas, un otru, kura iedarbība bija visstiprākā).

Iespējams, ka ilūziju rašanās ir zināmā mērā individuāla dažādiem cilvēkiem. Un tā noteikti ir atkarīga no attālumiem starp punktiem, kuriem «jāizskatās» kā vienotiem objektiem: piemēram, kad es Fig.7. attēlu samazināju (un tā tad punkti kļuva tuvāki), efekts kļuva novērojams daudz labāk.

Figūra 7. Neona krāsu izvēršana
(pirmais papildpiemērs).

Figūra 8. Neona krāsu izvēršana
(otrais papildpiemērs).

Redzes ilūziju rašanās mehānisms, protams, ir principā skaidrs. Cilvēka (un arī citu dzīvnieku) smadzeņu programmas, kuras izdala no redzamās pasaules ainas dažādus objektus (lai tālāk identificētu tos un reaģētu uz tiem, ja vajadzīgs), negaida, kamēr objekts būs redzams pilnībā. Tas pērtiķis (vai vēl tālāks cilvēka sencis), kurš gaidītu, kamēr tīģeris būs redzams viss – no ūsām līdz astes galiņam – lai sāktu uz viņu reaģēt un bēgt, – tāds pērtiķis tiktu apēsts un iznīdēts kā bioloģiska suga, atstājot dzīvot tikai tās sugas, kuras ir spējīgas izdalīt no apkārtējā fona un identificēt tīģeri jau pēc atsevišķiem fragmentiem.

Tā ka tas, ko Podnieks (savā latvju profesora prātiņā) uzskata par cilvēka smadzeņu programmu nepilnību, patiesībā ir ārkārtīgi vērtīga šo programmu īpašība, rūpīgi izkopta miljoniem gadu ilgā evolūcijas gaitā.

Šīs programmas arī neapmierinās tikai ar vienu interpretāciju redzamajiem fragmentiem, bet cenšas veidot vairākas interpretācijas, kuras visas tad varētu salīdzināt un izvērtēt. (Arī, protams, ļoti vērtīga smadzeņu programmu īpašība no bioloģiskās evolūcijas viedokļa). Tādas paralēlas (secīgas) vienu un to pašu fragmentu interpretācijas redzamas Figūrā 4.

Tas viss man liekas acīmredzams un pilnīgi skaidrs, un likās tāds jau sen sen atpakaļ: manos studentu gados jau nu noteikti, ja ne vēl skolas laikā.

Bet ir tomēr viena lieta, kura (mazliet) mulsina pat mani. Kad es ieraudzīju, ka Čērčlandi sava raksta sākumā piemin «sarkanuma sajūtu», es jau domāju, ka viņi šai lietai pieskarsies, taču viņi nepieskārs un aizgāja citā virzienā. Un šī lieta ir tāda.

Labi, ar ilūzijām viss ir saprotams un skaidrs; ar karstuma sajūtu tāpat (neskatoties uz Galilejam piedēvētajām šaubām). Karstuma sajūta ir ātri kustošos molekulu sitieni pa mūsu ķermeni, un principā mūsu nervu sistēma atspoguļo šos sitienus diezgan adekvāti. (Katrā ziņā līdzīgi citiem sitieniem un dzēlieniem).

Bet kas ir «sarkanums»? Vai robots-kompjuters arī redzēs semafora augšējo lampu kā sarkanu? Un kokus kā zaļus? Un debesis kā zilas?

2009.12.31 04:52 ceturtdiena

Tiktāl es pirms gandrīz diviem mēnešiem, novembra pirmajā pusē, uzrakstīju šo «gabalu» par Podnieka man «piespēlēto» Čērčlandu sacerējumu. Tagad nāk virsū Jaungads, man, kā to esmu solījis lasītājiem, 1.janvārī (tātad rīt) jāizliek Internetā viss, kas man uz šo brīdi ir gatavs, tajā skaitā arī šis Aidīouema otrais sējumiņš. Tāpēc «uz ātru roku» pabeigsim.

Tātad, kā jau es augstāk stāstīju, jautājums «Kas ir sarkanums?» bija viens no tiem, ko mēs iztīrījām studentu gados (1960.gadu beigās). Man jau likās, ka Čērčlandi arī pieskarsies šim jautājumam, bet viņi faktiski aizgāja tam garām.

Ir, protams, skaidrs, ka «sarkanuma sajūtu» rada noteiktas frekvences elektromagnētiskie viļņi. Ir, protams, skaidrs, ka jebkurš «normāls robots» spēs (tāpat kā cilvēks) atšķirt šīs frekvences viļņus no citu frekvenču viļņiem (tātad no citām krāsām). Bet vai šī viņa spēja izpaudīsies tieši kā «sarkanuma sajūta»?

Vai viņš šīs frekvences starus redzēs tieši kā «sarkanus»? Un vispār: vai cilvēki paši maz redz «sarkanumu» vienādi? Varbūt to, ko es redzu kā sarkanu, cits cilvēks redz kaut kā pavisam savādāk, bet mēs tikai to nekādi nespējam noskaidrot, jo, līdzko es parādu uz sarkanu priekšmetu un saku «sarkans», tā mans sarunu biedrs piekrīt: «sarkans!», jo, kaut gan viņš to redz pavisam savādāku, viņš arī to visu mūžu ir saucis par sarkanu?

Tāds apmēram bija mūsu studentu laiku sarunu saturs.

Mana pozīcija bija tāda, ka visai šai spriedelēšanai nav jēgas. Objektīvais saturs «sarkanuma sajūtai» ir tas, ka subjekts (šajā gadījumā, tātad, cilvēks) spēj atšķirt noteiktas frekvences viļņus no citām frekvencēm, pie tam šai frekvencei piešķir īpaši lielu nozīmi. (Sarkanā krāsa ir spilgtāka nekā citas). Savukārt, šai frekvencei īpaša loma tiek piešķirta tādēļ, ka tā (uz zaļā meža un citiem foniem) signalizē vai nu par briesmām (uguns; plēsoņas rīkle), vai par seksuālu gatavību (pērtiķu mātītes dzimumorgāni) vai arī par pārtiku (augļi).

Jebkura sistēma (cilvēks, robots utt.), kura spēj atšķirt šīs frekvences viļņus no pārējiem un kuras programmu sistēma pie tam piešķir šīs frekvences viļņiem īpašu nozīmi, subjektīvi («raugoties no iekšpuses») izjutīs šos abus faktus kā zināmu «sajūtu», kuru tad arī var nosaukt par «sarkanumu».

Principā mana pozīcija arī tagad paliek tāda pati kā toreiz – pirms 40 gadiem. Loģiski spriežot, nekas cits nav vajadzīgs, lai sistēma, analizējot savus iekšējos stāvokļus, šo savu spēju atšķirt viļņu frekvences un piešķirt vienai frekvencei īpašu lomu – lai sistēma pati šo spēju kvalificētu kā zināmu «sajūtu».

Bet tomēr jāatzīstas, ka pat mani, kad es nakts tumsā skatos uz tālumā spīdošo semafora sarkano gaismu, pārņem tāda dīvaina sajūta: «Vai tiešām robots redzētu, lūk, visu šo pasauli tieši tāpat kā es? Vai tiešām tur nekā cita vairāk iekšā nav, kā vien viļņu frekvence un tās īpašā loma?»

17. Dažas sarakstes

§55. Neliela sarakste blogos

2010.03.26 15:24 piektdiena

Blogā «Vecordia» (lapās pie grāmatām «Šveiks» un «Mākslīgais intelekts») notika šāda sarakste ar personu, kas sevi identificēja kā «Andrejs». Zemsvītras piezīmes ir mani papildinājumi, izdarīti tagad, iekļaujot saraksti Dienasgrāmatā.

Andrejs teica... 2010. gada 22. marts 01:47

Lielisks darbs.³³ Paldies.

Es pats 1957. gada izdevumu esmu pārlasījis krustām šķērsām – 70. gadu beigās, 80. sākumā tā bija mana «ikdienas grāmata», ko lasīju «nejauši uzšķirot» pie brokastīm un vakariņām.

Ja Jums varētu būt noderīga mana palīdzība pārējo daļu tapšanā – piemēram, 57. gada izdevuma «pārvešanā» uz *Word* (OCR), rediģēšanā, noformēšanā vai kā citādi – ar prieku piedalītos.

V.E. teica... 2010. gada 22. marts 14:25

Liels paldies par piedāvājumu! Man «Šveika» 2–4 daļas ir praktiski gatavas. Gribu vēl tikai pievienot šādas tādas fotogrāfijas no Hašeka biogrāfijas un kadrus no čehu 1957.gada filmām par Šveiku (tās bija divas), kur redzami austriešu formas tērpi utt., kā arī sagatavot krievu tekstu salīdzināšanai (kurš arī ir gandrīz gatavs). Visu to domāju izlikt Internetā 1.aprīlī, parastajā jaunumu izlikšanas reizē kvartāla sākumā. Tā ka laipni lūdzu pēc 1.aprīļa!

Andrejs teica... 2010. gada 23. marts 02:49

Labdien.

Vakar, pēc iepazīšanās ar «Šveika» publikāciju, pievērsos citām Jūsu publikācijām, un sāku lasīt Jūsu diskusiju ar doktoranti Daci Apakšvalku par mākslīgo intelektu.³⁴ Paldies, ļoti interesanti.

³³ Par «Šveika» 1.daļu, kura vienīgā tobrīd atradās Internetā.

Nemēģinot salīdzināt sevi ar Jums, tikai tā – lai Jūs zinātu, ka es kaut ko aptuveni nojaušu no programmēšanas: savas darba gaitas es sāku pie EC sērijas skaitļošanas mašīnām, programmējot valodā PL-1.

Man Jums būtu jautājums –

.1660 Jūs apliecināt, ka esat simtprocentīgs materiālists.

.1687 Jūs taisat augšā Lelli Dolliju.

Labi – neņemos apšaubīt, ka tas principā varētu izdoties. Lelles Dollijas iemaņu klāsts būtu tāds viduvējs, un droši vien laika gaitā viņa spētu arī gūt dažādas jaunas iemaņas un zināšanas.

Bet kā ar tiem unikālajiem gadījumiem, kad kādam cilvēkam piemīt kaut kādas «nenormālas» spējas, teiksim, ZINĀT, kas notiks pēc dažām stundām; ka ar radnieku, kurš atrodas aiz trejdeviņām zemēm, notikusi nelaime, u.tml.? Jūs taču nenoliegsit, ka tādi cilvēki ir.

Kā šie unikālie gadījumi iekļaujas Jūsu sistēmas ietvaros?

V.E. teica... 2010. gada 23. marts 18:03

Redziet, zinātniskās domāšanas pats fundamentālākais «mugurkauls» ir tāds: izvirzām divas (vai vairākas) pieņēmumu (postulātu) sistēmas, teiksim A un B, un tad skatāmies, kā novērojamās parādības var izskaidrot vienā un kā otrā sistēmā. Mani parastie piemēri: sistēma A – Zeme atrodas Visuma centrā, sistēma B – Saule atrodas Visuma centrā (Ptolemaja un Kopernika sistēmas); vai: sistēma A: Zeme ir plakana, sistēma B – Zeme ir apaļa; utt. Analogiski izvirzām sistēmu, teiksim, M (materiālistisko): smadzenes ir informācijas apstrādes sistēma, pārdabisku parādību nav, utt. Un sistēmu, teiksim, D (duālistisko): šis tas ir materiāls, bet pastāv arī pārdabiskas parādības utt. Tad mums ir jāizvēlas starp sistēmām M un D (analogiski, kā iepriekš izvēlējamies starp sistēmām A un B).

Protams, ja mēs konstatējam, ka eksistē pārdabiskas parādības, kuras nevar izskaidrot sistēmā M, tad ir jāpieņem sistēma D. Bet vai tādas eksistē? Manās grāmatās, gan publicētajās Internetā, gan vēl nepublicētajās, ir izkaisīti daudzi piemēri, kā plaši izziņotas pārdabiskas parādības ir izrādījušās aprīļa joki, kas publicēti žurnālu aprīļa numuros un kurus lētticīgā publika uztvērusi par nopietnību; ir bijusi vesela plejāde tādu jokdaru kā Blavatska, Kastaņeda un daudzi citi, kuri ir vienkārši atklāti ņirgājušies par to cilvēku muļķību, kas viņu stāstiem tic; ir bijušas atmiņas kļūdas kā tiesnesim Hornbijam; ir bijušas Soula un Raina eksperimentu sērijas parapsiholoģijā, kad rezultāts bija nulle, ja krāpšanu patiešām izslēdza, bet kad rezultāti bija žilbinoši, tad «ekstrasensi» vēlāk atzinās, kādā veidā viņi pētniekus apšmaukuši; ir bijuši atmaskoti «mediumi» kā Eizapija Palladino...

Ar vārdu sakot, kaut gan šīs lietas ir pētītas gadsimtiem ilgi un tam ir iztērēti milzīgi spēki un līdzekļi, bet nekādas pārdabiskas parādības NAV KONSTATĒTAS. Ja kaut kur kāds stāsta vai raksta par pārdabiskām parādībām, tad vispirmām kārtām ir jānoskaidro, KAS IR BIJIS ĪSTENĪBĀ. Parasti ar to pilnīgi pietiek, lai varētu tālāk par šo lietu vairs neinteresēties. Galvenie faktori, kas šādus stāstus rada, ir: 1) joki, klausītāju āzēšana; 2) apzināta krāpšana mantkārīgos, godkārīgos vai citos savtīgos nolūkos; 3) histēriskas dabas parādības (kad cilvēks sajūt kaut ko tādu, ko pats nespēj izskaidrot); 4) atmiņas kļūdas (kad cilvēks pēc kāda laika sāk atcerēties kā realitāti ne to, kas bija īstenībā, bet to, ko viņš bija vēlāk iedomājies vai redzējis sapnī).

Pašprogrammējošai «lellei Dollijai» būs vāja domāšana, kā Jūs sagaidāt. Jā! Bet «normāls cilvēks» arī ir tieši tāda «lelle Dollija» ar vāju (pat ļoti vāju!) domāšanu. Viņi nespēj precīzi konstatēt, kas īsti ir noticis, un nespēj pareizi izskaidrot notikušo. Tāpēc arī iet riņķu riņķiem leģendas par visādām pārdabiskām parādībām. Pieņēmums, ka pārdabiskas parādības eksistē, man liekas ārkārtīgi mazvarbūtīgs, bet toties pieņēmums, ka cilvēki savā vairumā nav spējīgi cik necik sakarīgi domāt, man šķiet vienkārši acīmredzams. Tāpēc es turos pie sistēmas M. Nu, bet ja izrādītos, ka pārdabiskais tomēr eksistē, tad, dabīgi, vajadzētu pāriet uz sistēmu D.

Andrejs teica... 2010. gada 24. marts 00:37

Paldies par atbildi.

Attiecībā uz sistēmām M un D – man pašam ir gadījies piedzīvot notikumu, kura iespējas materiālistiskās dabas varbūtību pat varētu aprēķināt, un tā būtu tuva nullei.

Tas ir tipisks Jūsu uzrādītais gadījums «(3) histēriskas dabas parādības (kad cilvēks sajūt kaut ko tādu, ko pats nespēj izskaidrot)». Manā gadījumā gan nevis sajutu, bet paņēmu rokās gluži materiālu priekšmetu, kurš tajā brīdī un tajā vietā vienkārši nevarēja būt nokļuvis. (Publiski stāstīt par šo gadījumu nevēlos; ja Jums ir interese – varu to aprakstīt privātā e-mailā, bet arī neņemšu ļaunā, ja Jums tādas

³⁴ Skat. {[L-ARTINT](#)}.

intereses nebūs – kaut kāda niecīga varbūtība, ka tas priekšmets ir pārvietojies «dabīgā ceļā» tomēr pastāv).

Tas gan nekādā mērā droši vien neattiecas uz Lelli Dolliju. Tās programmēšanai droši vien pilnīgi pietiktu ar sistēmu M. Sistēmai D varēs pievērsties tad, kad par to būs zināms kaut kas vairāk nekā tikai dažādi nostāsti.

V.E. teica... 2010. gada 24. marts 14:11

Interese par tamlīdzīgiem notikumiem man ir, bet man ir arī vispārējs, globāls princips, ka es ar tiem cilvēkiem, kuri uzstājas manu grāmatu lasītāju lomā, nevedu tādas privātas sarakstes, kuras nedrīkst publicēt tālākajās grāmatās (jo tā būtu «nedzīva krava», ko nevar izmantot)³⁵. Jūs varētu izstāstīt to anonīmi un tādā formā, kādā publikācija Jums šķistu pieņemama (anonimitātes saglabāšanas nolūkos varbūt ne šajā dialogā, bet citreiz). Man jau tādi gadījumi ir bijuši, kad lasītāji (vai lasītājas) sniedz savus stāstus ar neizskaidrojamiem (no viņu viedokļa) notikumiem, bet es tūdaļ piedāvāju iespējamu reālistisku izskaidrojumu.

Nu, katrā ziņā, Jūs vaicājat par manu nostāju šajos jautājumos, un es to esmu paudis.

V.E. teica... 2010. gada 25. marts 00:14

ANDREJAM. Jūs rakstījāt: «Ja Jums varētu būt noderīga mana palīdzība (..), rediģēšanā, noformēšanā vai kā citādi – ar prieku piedalītos». Es gribētu palūgt Jūs izlasīt šīs grāmatas («Šveika» četras daļas) un kādā Word failā iekopēt tās frāzes, kurās vēl ir palikušas OCR vai citas kļūdas, atzīmējot daļas numuru un lappusi. Pēc tam atsūtīt to failu man. Tad jau es redzēšu, kas tieši frāzē ir kļūdainas, un nākošajā grāmatas versijā izlabošu. Būšu Jums pateicīgs, ja Jūs to izdarīsiet.³⁶

§56. Sarakste ar grāmatu skenētāju Imantu Ločmeli

(Ločmeļa vēstules ir viegli rediģētas, lai novestu pie pareizrakstības normām, kas pieņemtas Menstekā).

[https://examplewordpresscom1500.wordpress.com/autortiesibas-nelegala-failu-izplatisana-timekli/comment-page-1/#comment-33350:](https://examplewordpresscom1500.wordpress.com/autortiesibas-nelegala-failu-izplatisana-timekli/comment-page-1/#comment-33350)

K.F. saka:

04.01.2018 plkst. 19:48

Nupat redzēju, ka daudzām grāmatām, kuras izdotas padomju laikā (piemēram, Artura Konana Doila stāsti, sērija «Apvārsnis» utt.) un jūsu portālā izvietotas uz Yandex diskiem, faili ir bloķēti. Šīm grāmatām (1) tulkojuma autortiesību termiņš bija 25 gadi un ir sen iztecējis, (2) to nedrīkst, pretēji juridiskajām normām, ar atpakaļejošu datumu pagarināt; (3) tās autortiesības piederēja padomju izdevniecībām, kuras sen vairs nepastāv, bet (4) ja kāds mūsdienu Latvijā apgalvo, ka šīs autortiesības piederot viņam, tad tas ir blēdis un zaglis no prihvatizētāju bandām; (5) ar zagļiem ir jācīnās, tāpēc, ja jūsu portāls nevar nodrošināt grāmatu eksistenci uz Yandex diskiem, tad varbūt var nodrošināt to izsūtīšanu pa e-pastu? Lūdzu atbildēt man pa e-pastu Karlis.Freibergs@gmail.com.

no: Imants Ločmelis <imantslochmelis@inbox.lv>

Kam: Karlis.Freibergs@gmail.com

datums: 2018. gada 4. janvāris 20:59

temats: par jūsu komentāru

piegādātājs: inbox.lv

Labvakar!

³⁵ Pirmām kārtām tas attiecas uz manis paša tekstiem. Ja Andrejs izstāstītu man savu stāstu «privāti», tad es gandrīz noteikti savā atbildē viņam to komentētu. Un tad iznāktu, ka es šo savu komentāru nedrīkstu publicēt (vai arī, ja publicētu bez paša stāsta, tad nebūtu saprotams, par ko ir runa). Tāpēc man sen ir nolemts: diskutējam publiski – un tikai publiski. Bez tam arī es citu lasītāju priekšā justos neērti, ja sāktu «slepeni sačukstēties» ar vienu lasītāju. Tāpēc: lai gan man būtu interesanti uzzināt, kas tur īsti bija, bet – lai jau es zinu tikai to pašu, ko redz arī visi lasītāji.

³⁶ Šīs attiecas uz vispār visiem lasītājiem. Būšu pateicīgs ikvienam, kurš atsūtīs kļūdu sarakstu par jebkuru manis publicētu grāmatu. Tā mēs kopīgi uzlabotu grāmatu kvalitāti un tuvinātu to pilnībai.

Jā, Jums personīgi varu aizsūtīt grāmatas pa epastu, bet visiem – tas nav manos spēkos. Bez tam jau rakstīju, ka man vairs negribas ar to ņemties. Varbūt ir radies nepareizs priekšstats, ka man par to kāds maksā... Tā nav! Ja starp mūsu tautasbrāļiem ir tādi SUNI, tad man nolaižas rokas. Apskatiet, kāds darbs tagad jāiegulda, lai nomainītu VISAS lejuplādes saites mājaslapā!!! Bez tam neesmu arī nekāds miljonārs vai deputāts, kam nav nekā ko darīt. Esmu parasts latgaļu pensionārs. Jūsu komentārs ir aktuāls un pareizs, bet diemžēl cilvēku ar līdzīgiem uzskatiem Latvijā nav daudz. Viens otrs ļauni priecājas par šo manu neveiksmi.

Ar cieņu,
Imants

no: Imants Ločmelis <imantslochmelis@inbox.lv>
Kam: Karlis.Freibergs@gmail.com
datums: 2018. gada 4. janvāris 21:55
temats: grāmatas latviešu valodā
piegādātājs: inbox.lv

<https://mega.nz/#F!UBEkxKYb!eL61JnfoKrmfbQWnkgP03A>

no: Kārlis Freibergs <karlis.freibergs@gmail.com>
Kam: Imants Ločmelis <imantslochmelis@inbox.lv>
datums: 2018. gada 5. janvāris 23:50
temats: Re: par jūsu komentāru
piegādātājs: gmail.com

Labvakar,
Paldies, ka atbildējāt un atsūtījāt link-u uz labu bibliotēku (ar kuru es gan pagaidām netiku galā, bet izskatās, ka tikšu).

Bet es gribētu Jums palīdzēt cīņā ar tiem zagļiem, un tāpēc uzdot Jums dažus jautājumus:

1. Vai tas Yandex disks, uz kura es redzēju bloķētās grāmatas, pieder Jums?
2. Kad tika bloķēti faili un vai bija kādi paskaidrojumi par to no Yandex firmas?
3. Kas ir tie, kas pieprasīja bloķēt un kādi ir bijuši dokumenti no viņu puses?

Varbūt Jūs par to esat rakstījis, bet es neesmu lietas kursā. Es par to līdz šim nebiju interesējies, bet vienkārši vakar sāku meklēt Internetā vienu «Apvāršņa» grāmatu (Mouats. «Nevainojiet vilkus») un Google man norādīja uz Jums, bet izrādījās, ka grāmata gan pastāv, bet bloķēta. Tad blakus redzēju Doilu – un atkal bloķēta! Tāda cūcība mani mazliet saniknoja.

Vispār es domāju, ka vajadzētu pieprasīt Yandex-am atbloķēt failus. Pārliecināt viņus, ka tā drīkst rīkoties tikai pēc Krievijas tiesas sprieduma (bet tāda sprieduma taču nav, vai ne?). Kas grib bloķēt, tas lai sūdz Krievijas tiesā un pierāda, ka viņam patiešām pieder autortiesības uz tām grāmatām, kuras viņi grib bloķēt.

Es neticu, ka viņi to var pierādīt objektīvai tiesai – pie tam attiecībā uz VISĀM grāmatām, pat ja viņiem tas izdotos attiecībā uz kādu atsevišķu grāmatu (kuru tad varētu arī noņemt).

Vispār atvainojiet, ka es pavisam neesmu lietas kursā,
Visu labāko vēlot,
K.F.

no: Imants Ločmelis <imantslochmelis@inbox.lv>
Kam: Kārlis Freibergs <karlis.freibergs@gmail.com>
datums: 2018. gada 6. janvāris 12:41
temats: Re: par jūsu komentāru
piegādātājs: inbox.lv

Labdien!
Mēģināšu Jums atbildēt uz Jūsu jautājumiem.

1. Kad uzsāku grāmatu skenēšanu un ievietošanu Internetā, vadījos no tīri altruistiskām pozīcijām. Vispirms tika izveidots saits <http://gramataselektroniski.blog.com/>, bet, kad šo resursu nobloķēja, pēc tam egramatas.blog.com, kurš arī ļoti ātri, apmēram gada laikā, tika nobloķēts. Šai laikā izmantoju ASV un ES failu glabātuves (mākoņus), no kuriem tika norādīti lejuplādes linki grāmatu saitās. Kad viss

saturs no šiem resursiem tika nobloķēts, izveidoju citu, daudz anonīmāku resursu <https://examplewordpresscom1500.wordpress.com/> un nolēmu izmantot Krievijas jauno, tikko izveidoto mākoņdisku «Yandex». Šī resursa administrācija bija visai pretimnākoša un bezmaksas 10 gigabaitu vietā, piešķīra man BEZ MAKSAS 220 GB, visādi atbalstot manu ieceri izplatīt bezmaksas grāmatas. Tā ka apgalvot, ka man piederēja Yandex disks, ir visai grūti; domāju, ka to neuzdrošināsies neviens šī resursa lietotājs. Yandex mākonis pieder šī resursa veidotājiem un administratoriem.

2. Vienīgais paskaidrojums no Yandex firmas, kuru saņēmu, ir šāds:

«Ваш аккаунт на Диске был заблокирован в связи с тем, что нам неоднократно поступали жалобы на нарушение авторских прав в отношении контента, размещенного с Вашего логина. По всем заблокированным файлам Вам высылались автоматические уведомления. В связи с тем, что нарушения повторились, мы были вынуждены его заблокировать. Вопрос о снятии ограничений рассматриваться не будет».

Kas attiecas uz viņu automātiskajiem sūtījumiem par failu bloķēšanu, nobloķētos failus gan atjaunoju diskā, bet saitā <https://examplewordpresscom1500.wordpress.com/> padarīju neredzamus kopējai lietošanai. Šāda opcija ir iešūta saita uzstādījumos. Šos Yandex brīdinājumus tātad tiku ievērojis, tomēr Yandexa administrācijai turpināja pienākt kļauzas.

3. No sākuma es nesapratu, kas tad man liek tos bomjus riteņos. No šo nelabvēļu puses neesmu saņēmis ne raksta galiņu. Tad pievērsu uzmanību, ka tiek bloķētas tikai un vienīgi Zvaigzne ABC izdotās grāmatas, neatkarīgi no tā, cik sen atpakaļ grāmata ir izdota. Un vēl pamanīju Kilbloka lielīgo rakstu, ka tieši viņa esot veicinājusi un ieviesusi latviešu egrāmatas interneta resursos, (lai gan bijis ir, acīmredzmi, tieši pretēji). Šis rakstiņš pēc mana komentāra pievienošanas, gan kaut kur pazuda, toties tagad ir skaidri un gaiši:

<http://jauns.lv/raksts/zinas/153433-kilbloka-elektroniskas-gramatas-rada-draudus-latviesu-gramatniecibai>

Tā ka varu uzskatīt, ka mans (un ne tikai mans) ļaunvēlis un tautas kangars tomēr ir atšifrēts.

Pieprasīt kaut ko Yandex administrācijai būtu lieki un nekorekti, jo viņiem pašiem Kilbloka piedraudēja ar tiesu. Varētu tikai lūgt, tomēr pazemoties netaisos, bez tam, tas neko arī nelīdzēs, jo vienalga viss saita saturs būs jāredīgē. Katra saite ir unikāla un tās dzēšanas gadījumā atjaunošana nav iespējama.

Jūs esiet droši vien daudzos citu Latvijas saitu komentāros izlasījis mūsu «patriotu» vēlējumus Krievijai, un vispārējo pretīgi, ļauni naidīgo attieksmi, tāpēc es šaubos, vai mūs Krievija pieņems pat vispārējās globālas katastrofas gadījumā. Būs jābēg uz «miļo» Ameriku, tikai vajadzēs laivu vai kādu sili, ar ko tikt pāri okeānam.

Par tiesas darbiem runāt vispār ir lieki un neiespējami, un to Kilbloka labi zina.

Vienīgais reālais risinājums ir nomainīt visas saites visā saturā norādot citu mākonī. Tā kā esmu nabadzīgs latgaļu pensionārs-invalīds, tad nevaru atļauties nopirkt Yandex diskā resursu 200 GB apmērā, lai arī gada maksa ir visai zema – kādi 50 eur. Bet tā kā man Yandexs-am pieeja liegta, es to nevarētu, pat ja man būtu šī nauda.

Kāpēc tieši Yandex? Nu paskatiet un salīdziniet, cik blāvi un neizteiksmīgi ir citi mākoņi uz Yandex fona. Bez tam tas ir ļoti lēts, salīdzinot ar ASV mākoņiem.

Ceru, ka esmu paskaidrojis situāciju un atbildējis uz Jūsu jautājumiem.

Ar cieņu,

Imants

no: Imants Ločmelis <imantslochmelis@inbox.lv>
Kam: Kārlis Freibergs <karlis.freibergs@gmail.com>
datums: 2018. gada 6. janvāris 13:14
temats: Re: par jūsu komentāru
piegādātājs: inbox.lv

Aizmirsu piebilst, ka var sagaidīt jaunu triecienu no kangariem. Saita <https://examplewordpresscom1500.wordpress.com/> bloķēšanu, jo arī šis resurss ir bezmaksas variantā.

no: Kārlis Freibergs <karlis.freibergs@gmail.com>
Kam: Imants Ločmelis <imantslochmelis@inbox.lv>
datums: 2018. gada 6. janvāris 16:16
temats: Re: par jūsu komentāru
piegādātājs: gmail.com

Paldies par atbildi!

Kā uzbūvēts Yandex disks, es zinu: man pašam pieder ne mazāk kā 5 tādi diski uz dažādām e-pasta adresēm (būtu jāsāk atcerēties adreses, lai pateiktu precīzu skaitli). Ar jautājumu, kam pieder Jūsu disks ar grāmatām, es domāju, kam pieder e-pasta adrese un ir rokā parole, lai varētu runāt ar Yandex – Jums personīgi vai kādam citam. Man bija tāds iespaids, ka Jūs nestrādājat viens, bet darbojas vesela cilvēku grupa. Tagad, spriežot pēc Jūsu atbildēm, izskatās, it kā Jūs būtu viens pats.

Es apmēram 25 gadus vairs nelasu avīzes un ir pagājuši vairāk kā 10 gadi, kopš atteicos no TV (man tās nav), tāpēc mazliet neesmu lietas kursā par to, kas vispār Latvijā un Pasaulē notiek. Bet atceros Internetā manījis pirms dažiem gadiem ziņas par kaut kādām tiesām starp Kilbloku un elektronisko grāmatu izplatītājiem (kur it kā figurēja vesela grupa cilvēku, nevis viens pats – tāpēc arī radās jautājums par to, kuram tieši pieder disks).

«Kārlis Freibergs» nav mans īstais vārds; šī pastkastīte tika izveidota, ņirgājoties par «Kanādas Zosi», kad viņa mēģināja mani iesēdināt cietumā par darbību, apmēram līdzīgu Jūsējai. Arī mani saiti ir tikuši bloķēti, un es ļoti labi zinu, kādi «sūdabraļi» (runājot Daiņa Īvāna vārdiem) ir mūsu tautieši (lieliski parādīti jau «Mērnīeku Laikos»).

Attiecībā uz Jūsu Bibliotēku varu pateikt dažus vispārīgus principus, no kuriem vadītos es (un arī vados savos saitos):

– Pēc iespējas mazāk darba ieguldīt lietās, kuras ir atkarīgas no konkrētā resursa (saīta, portāla, blogu sistēmas), neveidot skaistas lapas utt.

– Pēc iespējas vairāk turēt mobilos failos, kurus viegli pārsviest no viena resursa uz otru; piemēram, Jūsu vietā es izveidotu vairākus arhīvus (ZIP, RAR) ar grāmatām (tā, lai arhīva lielums nepārsniegtu 1 GB); katalogs būtu viens fails (oriģināls – *Word*, bet izplatāmais PDF). Katalogā tikai norādīts, kurš arhīvs jāatvelk, lai dabūtu grāmatu; arhīvu var atvilkt no desmit vietām Internetā... utt.

Sistēma faktiski difūza un neiznīcināma; katalogu īsā laikā no *Word* var ielādēt dažādos blogos un lapās, tāpat kā arhīvu adreses...

Ar cieņu,

«K.F.»

no: Imants Ločmelis <imantslochmelis@inbox.lv>
Kam: Kārlis Freibergs <karlis.freibergs@gmail.com>
datums: 2018. gada 6. janvāris 17:39
temats: Re: par jūsu komentāru
piegādātājs: inbox.lv

Grāmatas iesāku skenēt, ja nemaldos, jau tālajā 2009 viens pats, bet saitus veidot nedaudz vēlāk, kad tika slēgti Latvijas torrenti (newoutlav), kurā bija izliktas pirmās manis skenētās grāmatas, pēc tam ļoti epizodiski pievienojās daži cilvēki, atsūtot kādu noskenētu grāmatu, vai arī pašreiz, pēc šī te uzbrukuma, kā saīta redaktori (ir pieteikušās divas kundzes). Visi ir bijuši jāapmāca. Kilbloka uzsāka tiesas prāvu pret mani priekšgājējiem, kuri bija izlikuši kādas 300 latviskas grāmatas PDF formātā. Tas resurss pēc tiesas tika slēgts un vairs netika atjaunots. Cilvēkus, kuriem piederēja tā lapa, nekad neesmu pazinis un ar viņiem kaut kādi sazinājies, jo mani neapmierināja tas, ka viņi daudzas grāmatas izlika par maksu. Vairs neatceros lapas adresi, un nekur tā nav arī saglabāta manā datorā. No torrenta newoutlav daži lejuplādēja grāmatas, pārveidoja *Word* formātā un izlika tās interneta lapā, ja nemaldos, «gramataselektroniski», kas arī beigusī pastāvēt. Vai pret viņiem Kilbloka bija ierosinājusi kādu prāvu – nezinu.

no: Kārlis Freibergs <karlis.freibergs@gmail.com>
Kam: Imants Ločmelis <imantslochmelis@inbox.lv>
datums: 2018. gada 7. janvāris 16:20
temats: Re: par jūsu komentāru
piegādātājs: gmail.com

Pastāstīšu arī par savu darbību šajā jomā. Es vispār biju viens no šīs lietas pionieriem. Tajā laikā strādāju laikrakstā «Latvijas Vēstnesis», veidoju avīzes elektronisko versiju un normatīvo aktu datubāzi. Otrajā nolūkā mēs skenējām vecos dokumentus no Augstākās Padomes biļeteniem un likām tos Internetā. Tā ka gan aparatūra, gan programmatūra, gan iemaņas man bija. Tad (šķiet, tas bija 2002.gadā) ieskenēju pirmās grāmatas (tie bija Svifta «Gulivera ceļojumi» divās versijās: Stokholmas izdevums un Ķempes tulkojums). To darīju ne tik daudz ar nolūku veidot elektronisku bibliotēku latviešu valodā, bet lai manā rīcībā būtu elektroniski teksti, kas izsmej «jehūzus» (kuru, dabīgi, apkārt bija milzums). Taču drīz sāku plaši izmantot Moškova bibliotēku un citas, un tad radās principiāla doma izveidot līdzīgu interneta bibliotēku ar latviešu grāmatām. Ar šo domu es nodarbojos 2003.gadā. Tajā laikā vienīgā latviešu bibliotēka Internetā bija LU MII «Mākslīgā intelekta laboratorijas» teksti; tur bija Blaumanis un vēl daži klasiķi. Taču viņu nolūks nebija principā veidot latviešu grāmatu bibliotēku, bet it kā pētīt tekstus kaut kādā «mākslīgā intelekta» aspektā (nezinu, ko tur viņi šajā nolūkā darīja).

Iededzies ar domu veidot latviešu grāmatu bibliotēku Internetā, es darbojos trīs virzienos: 1) sāku skenēt grāmatas, īpaši vecas, kuras ņemu ZA Fundamentālajā bibliotēkā; 2) piedāvāju vairākiem Interneta portāliem uzturēt tādu bibliotēku – visi atteica, sak, «Mēs esam ziņu portāli» utt.; 3) iesniedzu «Latvijas Vēstneša» valdei rakstisku priekšlikumu uzturēt tādu bibliotēku ar «LV» resursiem (kuri tehniskā ziņā bija tam pietiekami).

Valdē tad bija trīs cilvēki; viens mani dedzīgi atbalstīja, otrs bija neitrāls, bet toreizējā valdes priekšsēdētāja Daina Ābele pateica: «Lai ar to nodarbojas bibliotēkas!», un tā priekšlikums tika noraidīts. Nesaņēmis nekur nekādu atbalstu, es pēc zināmas svārstīšanās atteicos no domas kolektīvi veidot latviešu grāmatu bibliotēku Internetā, bet ieskenētās grāmatas kopā ar manis paša grāmatām un krievu (arī angļu) grāmatām iekļaut plašā manis paša «Dienasgrāmatā» (vairs ne kā vienkārši tekstus, bet jau ar maniem komentāriem). Divus gadus (2004–2006) šī «Dienasgrāmata» pastāvēja «Niveādas» žurnālu veidā, bet kopš 2006.gada jūlija tika pārformatēta par «Vekordijas» grāmatām. Piemēri:

<http://vekordija.narod.ru/L-SVEJK1.PDF>,

<http://vekordija.narod.ru/L-SVEJK2.PDF>,

<http://vekordija.narod.ru/L-SVEJK3.PDF>,

<http://vekordija.narod.ru/L-SVEJK4.PDF>.

Tajā laikā nebija tādu «mākoņu» disku kā tagad, un bija problēma, ko iesākt ar grāmatām, kuras man ir elektroniskā veidā. Izmēģināju trīs virzienus: 1) Cerībā iegūt domubiedrus un kontaktus, dažas grāmatas (piemēram, Kaudzīšu «Izjuriešus» <http://vekordija.narod.ru/L-IZJURA.PDF>) izsūtīju pa e-pastu dažādām personām, kuru adreses figurēja Internetā. Taču nevienu domubiedru nedabūju; daži brīnījās: «Kas tas par stulbeni, kas izsūta grāmatas?!», bet divi piedraudēja «sadot pa purnu», ja nelikšos mierā. 2) Otrs virziens bija: tos pašus «Izjuriešus» ieliku Blogspot-a blogos (ne anotāciju, ne norādi, bet pašu tekstu!). Taču pārliecinājos, ka tādā veidā turēt grāmatas nav reāli, un pēc kāda laika tos blogus likvidēju. 3) Nebija «mākoņu disku» bet pastāvēja «failu apmaiņas saiti» – tur varēja izlikt grāmatu, bet nelaime bija tā, ka ja mēneša laikā neviens to failu nenolasīja, tad to automātiski izdzēsa. Tāpēc arī no šī servisa es atteicos.

Ar vārdu sakot, nepastāvēja veids, kā bez maksas un bez kādu «oficiālu» portālu atbalsta uzturēt grāmatas Internetā. Tāda iespēja parādījās tikai 2008.gada vasarā, kad *Google* ļāva turēt failus savās «grupās» neierobežoti ilgi, bet norādes uz šiem failiem varēja ielikt blogos. Tad Vekordija pirmoreiz arī parādījās Internetā. Drīz vien parādījās arī «gramataselektroniski»; viņi paņēma no manis virkni grāmatu un arī savā saitā turēja norādi uz Vekordiju. Vekordija Internetā pastāvēja trīs gadus līdz 2011.gada vasarā tika bloķēta. Taču mani bloķēja ne autortiesību dēļ, kā vēlāk «elektroniskās grāmatas», bet gan dēļ uzbrukumiem Universitātes profesoriem (viens no viņiem, Tabuns, draudēja man pat ar tiesām). Tiesa – tas jau būtu labi, ja izsvērtu visus argumentus «par» un «pret», bet Internetā, kā Jūs pats to izbaudījāt, godīgas tiesas nav. Tur viss notiek tā, ka viens nelietis tevi nosūdz, otrs muļķis viņu paklausa un tevi nobloķē, – un cauri ir: tu esi bezspēcīgs. Tā bija arī ar mani.

Vairākus gadus vārds «Vekordija» nostāvēja Blogspot-ā brīvs, neviens to neaizņēma, un es atkal rezervēju sev ar nolūku atjaunot Vekordiju Internetā, bet pagaidām neesmu to izdarījis.

Pēc tam, kad 2011.gadā Vekordiju Blogspot-ā likvidēja, es pārvietoju to uz Narod.ru, bet 2013.gadā Yandex pārtrauca uzturēt Narod.ru saitus; atdeva tos uCoz, bet tie, lai gan solījuši uzturēt

saitus bez maksas, sāka izspiest naudu tādā ceļā, ka bezmaksas saitēm pievieno uzbāzīgas reklāmas (tajā skaitā pornogrāfiskas un prostitūtu reklāmas), kuras uz ilgu laiku pilnīgi aizsedz saitu un faktiski neļauj to nemaz izmantot. Bet lai novāktu «reklāmas» – maksā naudu!

Tā ka mūsu saitus apdraud ne tikai «autortiesību aizstāvji». Resurss var vienkārši pārtraukt uzturēt bezmaksas saitus, var pāriet uz reketu...

Tā es arī nonācu pie idejas par dispersu, izkļiedētu bibliotēku, kura absolūti nav piesaistīta kādam vienam resursam, kā to īsumā aprakstīju iepriekšējā vēstulē...

Jūsu portāls <https://examplewordpresscom1500.wordpress.com/> tagad laikam iznāk karājamies gaisā: tur it kā ir 4290 grāmatas (tā ir, vai ne?), var izlasīt anotācijas un apskatīt vāciņus, bet nevar dabūt pašas grāmatas. Un ir «mākoņdisks» <https://mega.nz/#F!UBExKYb!eL61JnfoKrmfbQWnkgP03A>, kur var dabūt grāmatas, bet nav kataloga. (Piedāvā lejuplādēt arī veselu direktoriju arhīvus, taču lielāki arhīvi saplīst un nenolādējas līdz galam – vismaz man).

Ko Jūs domājat darīt ar šo lietu tālāk? Vienkārši pamestiet kā ir? Mēģināsi (ar to divu kundziņu palīdzību) nomainīt linkus grāmatu anotācijās? Vai varbūt esat gatavs pāriet uz distributīvu organizāciju un apspriest manis piedāvāto projektu sīkāk?

Jūs rakstījāt, ka esat «latgaļu pensionārs». Sadaļa

<https://examplewordpresscom1500.wordpress.com/kvantu-fizikas-pamati-5-minutes-iesacejiem/>

liek domāt, ka esat fiziķis. Feisbuka lapa

<https://www.facebook.com/imants.locmelis>

rāda, ka tāds Imants Ločmelis, kurš studējis *Physics* Latvijas Universitātē, ir beidzis skolu Rīgā un tagad dzīvo Grobiņā.

Diez vai Fizmatu būtu beiguši divi Imanti Ločmeļi...

Šoreiz daudz sarakstīju, pietiks jau arī. Galvenais mans jautājums ir par to, ko domājat darīt tālāk. V.E.

no: Imants Ločmelis <imantslochmelis@inbox.lv>

Kam: Kārlis Freibergs <karlis.freibergs@gmail.com>

datums: 2018. gada 7. janvāris 17:44

temats: Re: par jūsu komentāru

piegādātājs: inbox.lv

Mans dzīves ceļš nav bijis sevišķi viegls, tāpēc par to nav īpašas vēlēšanās runāt, un tas nebūs Jums interesanti. Tāļajā jaunībā bija visai smaga avārija ar motociklu, kuras rezultātā tika laužts galvaskauss un dzīve iegriezās pavisam citās sliedēs. Katrā ziņā zuda iespēja turpināt studijas Jelgavas LLA.

Nē, tas Imants Ločmelis, kas dzīvo Grobiņā es neesmu, lai arī uzvārdu un vārdu esmu norādījis pareizi. Ločmeļu dzimta ir visai liela un izplatīta. Ja Baltinavā metīsiet akmeni, trāpīsiet Ločmelim.

Kas attiecas uz mājas lapu, apsveru iespēju savākt ziedojumus, to nopirkt, un vēl nopirkt Yandex diskā 100 GB. Kopējā summa saitam un jandeksam gadā pagaidām ir 98 eur.

Esmu uzrakstījis Yandex diska administrācijai vēstuli, īsi aprakstot pašreizējo stāvokli, ar lūgumu dot garantijas, ka no nopirktās diska vietnes nekas vairs netiks izdzēsts un nobloķēts. Pagaidām atbildes nav.

Lai savāktu ziedojumus, rīt izveidošu bankā *Swedbank* kontu, kurā interesenti varēs ieskaitīt naudu. Kad summa izrādīsies pietiekoša, veikšu augstāk minētās operācijas. Nu, to visu savos komentāros esmu izlicis lapā. Ja summa būs maza – nu tad neko, atstāšu visu kā ir.

Bet mēģināšu vēl meklēt kādu, kas gribētu palīdzēt. Piemēram, uzrakstīšu vēstuli Aivaram Lembergam ☺.

Vēl tik daudz gribas izdarīt, bet cik atlicis laika – nav zināms.

Jūsu piedāvātais variants izplatīt failus arī šķiet visai sarežģīts, jo vajag taču vietni no kurienes tos failus lejuplādēt, jo es un vēl viens nesen uzradies domubiedrs taču turpinām skenēt!!! Un tad uz šo vietni norādīt linku, bet lai tajā iekļūtu, vēl katram iedot pieejas datus. Nevar uztaisīt katru reizi jaunu arhīvu, vieglākais un vienkāršākais ceļš ir tieši mākonis ar sinhronizācijas programmu!!!

Mani nedaudz pārsteidz, ka Jūs nevarat ielādēt jebkuru Jūs interesējošo grāmatu no Jums aizsūtītās saites. Tā ir saite, kas nokopēta no sinhronizācijas programmas, un katru reizi, kad to no jauna atverat, Jūs redzat visu atjaunoto saturu. Klikšķiniet uz jebkuru mapi, uz jebkuru failu un lejuplādējiet. Ja Jūs vēlaties ielādēt visu saturu uzreiz, arī šeit neviens no tiem, kam saiti esmu izdalījis, nav sastapies ar kaut kādām grūtībām. Iespējams, ka Jūsu datorā kaut kas ar programmatūru nav īsti kā vajag.

Pašmācības ceļā esmu apguvis šo to no kvantu fizikas, no datorzinībām (paldies Krievijas saitiem) un vispār man nosliece uz precīzajām zinātnēm, bet grāmatas – tāds vaļasprieks, kuru neuztveru kā savas dzīves alfu un omegu, lai gan, ja kaut ko daru, tad cenšos savus mērķus sasniegt par spīti šķēršļiem.

Ja mūsu kangari lapu nenobloķēs, viss turpināsies, bet ja nobloķēs, tad uztaisīšu vēl vienu. Saturu taču var lejuplādēt un ielikt citā saitā. Nav jau nekāda ķīniešu ābece.

Ar cieņu,

Imants

no: Kārlis Freibergs <karlis.freibergs@gmail.com>
Kam: Imants Ločmelis <imantslochmelis@inbox.lv>
datums: 2018. gada 8. janvāris 19:28
temats: Re: par jūsu komentāru
piegādātājs: gmail.com

Sveicināti, šodien!

Ielādēt jebkuru grāmatu «no man atsūtītās saites» es varu. Vispār lādējot man piedāvā divas iespējas: «parastā ielāde» un «ielādēt kā ZIP». Nu, tad es pasūtīju «Ielādēt kā ZIP» visu sadaļu (mapi) «Populārzinātniskās» (1,78 GB, 519 faili). Lādēja ilgi, redzēju, ka būs ne mazāk kā pusstunda, aizgāju ēst vakariņas. Kad atgriezos pie datora, stāvēja paziņojums «Ak vai! Kļūda!» un nekur nekādu failu nebija. Tad pamēģināju «ielādēt kā ZIP» mazu mapīti – ar Kosidovska grāmatām. Tas nostrādāja. Dabūju failu *Kosidovskis.zip*, kuru atarhivējot iekšā bija «Bībeles stāsti» un «Evanģēlistu stāsti». Tāds ir tas stāvoklis.

Tagad sagatavojieties kritikai, par kuru jau iepriekš atvainojos.

Manuprāt, Jums ir nepareizs priekšstats par lietu stāvokli un cēloņiem. Spriežot pēc Jūsu pēdējās vēstules, Jums šķiet, ka vaina ir tā, ka tiek lietoti bezmaksas resursi un ka viss tiks izlabots, ja Jūs nopirksiet maksas saiti un maksas disku. Šajā nolūkā gatavojaties vākt ziedojumus. Taču vaina ir nevis bezmaksas resursos, bet gan likumu pārkāpšanā. Arī maksas resursi nedrīkst pārkāpt likumus, un arī tie tiks bloķēti pārkāpumu gadījumos. Lapā <https://examplewordpresscom1500.wordpress.com/par-projektu/> Jūs pārpublicējat no <http://gramataselektroniski.blog.com/> savu priekšgājēju revolucionāri-pagrīdnieciski-partizāniskās nostādnes (kā cīnīties ar izmeklētājiem utt.), tādējādi viņiem idejiski piebiedrojoties. To es neatzīstu par pareizu.

Var uzskatīt Likumu par nepareizu un cīnīties (legāliem līdzekļiem) par tā grozīšanu, bet ir dumji stādīt sevi nelegālā stāvoklī, deklarējot, ka mēs neatzīstam Likumu un to atklāti pārkāpjam. Pareizai pozīcijai ir jābūt nevis tādai, ka mēs neatzīstam Autortiesību likumu, bet gan tādai, ka mēs neatzīstam, ka autortiesības uz padomju laikā izdotajām grāmatām varētu piederēt Kilblokai vai kādam citam blēdim.

Tādēļ vien jau es neatbalstu Jūsu iecerēto kampaņu par naudas vākšanu. Bez tam es jau kopš paša sākuma, daudzus gadus atpakaļ pieņēmu negrozāmu nostādni, ka es nekad, nekādos apstākļos nemaksāšu nevienu santīmu par savu darbību Internetā (izņemot, protams, pašu pieslēgumu). Patiesībā par savu darbu MAN vajadzētu saņemt honorāru; labi, no honorāra es atsakos, bet maksāt jau nu arī nevienam nemaksāšu! Un es atzītu par pareizu, ja Jūs vadītos no tādas pašas nostādnes.

Tagad (atkal kritika, *sorry*) par Jūsu projektu kopumā (nosauksim to par Projektu A). Raugoties no mana viedokļa (varbūt netipiska) tas ir projektēts pārāk šauri un pārāk piesaistīts parastajiem stereotipiem. Pēc Jūsu ieceres (kura gan Jandeksa bloķēšanas dēļ tagad nestrādā) Jūs dodat lasītājam iespēju no lapas <https://examplewordpresscom1500.wordpress.com/> parakņāties labajā malā dotajā katalogā, apskatīt atsevišķu grāmatu lapiņas un tad no tām lejuplādēt interesējošo grāmatu.

Tas ir parastais domāšanas veids, bet tas nav MANS domāšanas veids. Es negribu rakņāties Jūsu lapiņās, es gribu vienā rāvienā nokopēt visu Jūsu bibliotēku kopā ar katalogu, kurš ļautu momentā uzzināt, kas tajā bibliotēkā ir, un kas nav. (Pie tam meklējot ne tikai pēc autora, nosaukuma vārdiem, bet arī pēc izdevniecības, gada utt.; piemēram, uzzināt, kādas «Zvaigzne ABC» grāmatas ir šajā bibliotēkā utml.).

Tas «mākoņdisks», kura adresi Jūs man iedevāt, satur 7695 failus ar apmēram 14 GB informācijas. Tie faili, kurus es lejuplādēju, saspiežot dod 57% efektu, tātad, ja tas ir vidējais rādītājs, tad Jūsu bibliotēka saspiegtā veidā aizņemtu 8 GB. Manu disku apjoms (dažādi datori, ārējie diski utt.) ir kādi 20 terabaiti, tātad Jūsu bibliotēka, ja es to glabāju arhivētā veidā, prasītu apmēram 0,04 % no manas

disku telpas. Skaidrs, ka es varu to atļauties – un varēšu vēl arī tad, ja Jūsu bibliotēka izaugtu vēl 10 reizes lielāka.

No mana viedokļa raugoties, Jūsu bibliotēka būtu labi projektēta un organizēta tad, ja Jūs man dotu iespēju lejuplādēt, piemēram, 10 arhīvus, katru 0,8 GB lielu, un katalogu, kurā uzskaitītas visas grāmatas parastajā literatūras norādes veidā, piemēram: Džonetens Svifts, «Gulivera ceļojumi», LVI, Rīga, 1959, 339 lpp. Tulkojusi Mirdza Ķempe, ilustrācijas Uldis Mežavilks.

Tāda norāde prasa vidēji, teiksim, 2 rindiņas teksta; ja Jums ir, piemēram, 7695 grāmatas, tad katalogs prasa 15390 rindiņas, ja pa 60 rindiņām lappusē, tad 257 lappuses, tātad tāda pabeiza grāmata, kuru atverot, es varu (ar Ctrl+F) acumirkļi uzzināt, kādas bibliotēkā ir Svifta grāmatas, kādas ir Ķempes tulkotās grāmatas, kādas Mežavilka ilustrētās, kādas LVI izdotās, kādas 1959.gadā izdotās...

Ja pie grāmatas apraksta pievieno vēl arhīva numuru (teiksim, 006), tad, sagribējies lasīt «Gulivera ceļojumus», es ņemu sesto arhīvu, izvelku no tā grāmatu, un lasu to. Ir absolūti vienalga, kurā arhīvā grāmata atradīsies, galvenais, lai katalogā būtu norāde. Tāpēc arhīvos grāmatas nav jāšķiro, arhīvus var veidot hronoloģiski: gatavie arhīvi netiek pārveidoti; modificēts var tikt tikai pēdējais, vēl nepilnais arhīvs. Kad tas ir pilns, tas «sastingst» un tiek atvērts nākošais arhīvs.

Ja es kā Bibliotēkas lietotājs šodien nokopēju 10 arhīvus un katalogu, bet pēc pusgada gribu savu bibliotēku atsvoidzināt, un redzu, ka Jums tagad ir 11 arhīvi, tad man vajag atvilkt tikai desmito arhīvu (jo tas varbūt ir papildināts) un jauno vienpadsmito (kā arī jauno katalogu).

Arhīvos grāmatas var būt nesistematizētas jebkurā kārtībā, bet katalogā, protams, tās ir sistematizētas (pa tēmām utt.). Ja bibliotēka kļūst pārāk liela, katalogs var sastāvēt no vairākām grāmatām (pa tēmām).

Tālāk, es kā Bibliotēkas lietotājs piedalos arī tās izplatīšanā: man nav grūti ielādēt 10 arhīvus un katalogu savos mākoņdiskos (pie tam nav obligāti jālādē vienā diskā: viens arhīvs var būt Jandeksā, otrs Gugles diskos, trešais Mail.ru utt. Galvenais, ka es dodu sarakstu, no kurienes var kuru arhīvu dabūt). Tāpat var rīkoties arī citi lasītāji.

Būtiski ir tas, ka grāmata, kura izdota elektroniski, pēc tam vairs netiek modificēta (tāpat kā tas ir ar papīra grāmatām). Tāpēc vajag izdot kvalitatīvas grāmatas (daudzas elektroniskās grāmatas ir nelasāmas, ar visām OCR kļūdām; tās vienmēr ir mani kaitinājušas, un tādas labāk nemaz nelaist pasaulē; es pats izdodu ļoti kvalitatīvas elektroniskās grāmatas).

Nu lūk, tāda Bibliotēka man liktos labi izprojektēta un atbrīvota no domāšanas šabloniem un stereotipiem.

Protams, tas ir Jūsu projekts, Jūsu darbs un dariet kā gribat.

Jūsu tagadējo projektu es augstāk apzīmēju kā «Projekts A». Tagad kā «Projektu B» aprakstīšu vēlreiz to variantu, kurš jau daļēji bija skarts augstāk.

1. Projekts tiek kodēts ar vārdu «Iksivtal», kas ir vārda «Latviski» pieraksts no otra gala. Tas ir unikāls vārds, tāda vārda Internetā nav; *Google* meklētājs pašreiz neuzrāda nevienu tādu vārdu (dod tuvāko sagrozīto, bet atrodamo formu; tas nozīmē, ka ja tāds vārds parādīsies, tas būs sarakstā pirmais). Līdz ar to lasītājiem, zinot šo atslēgvārdu, būs viegli atrast Internetā visu, kas attiecas uz šo projektu.

2. Grāmatas tiek ievietotas arhīvos Iksivtal001, Iksivtal002 utt., tā lai arhīva lielums nepārsniegtu 1 GB.

3. Grāmatu apraksti (kopā ar arhīva numuru) tiek ievietoti failā Iksivtal-katalogs (pievienojot numuru, ja katalogs sadalās).

4. Failā Iksivtal-saraksts tiek ievietotas arhīvu adreses (katrs arhīvs var glabāties desmitiem dažādās vietās).

5. Dažādos blogos un lapās tiek ievietotas adreses, no kurām var lejuplādēt failus Iksivtal-katalogs un Iksivtal-saraksts (kā arī ievietoti vispār sistēmas apraksti). Arī faili Iksivtal-katalogs un Iksivtal-saraksts glabājas daudzās dažādās vietās.

6. Tiek izmantoti tikai bezmaksas resursi, bet pie visdažādākajiem servisa devējiem.

7. Arhīvu, kataloga un saraksta izvietošanā pa Internetu piedalās daudzi entuziasti-lasītāji.

Tāds ir «Projekts B». Tā realizācija īstenībā ir daudz vienkāršāka nekā Projekta A realizācija. Tikai nu tik daudz, ka pašlaik laikam neeksistē Katalogs koncentrētas un lakoniskas grāmatas veidā. Bet ja tas būtu gatavs, tad tālākā uzturēšana jau nu būtu pavisam viegla.

Ar cieņu,

Valdis Egle

no: Imants Ločmelis <imantslochmelis@inbox.lv>
Kam: Kārlis Freibergs <karlis.freibergs@gmail.com>
datums: 2018. gada 8. janvāris 21:09
temats: Re: par jūsu komentāru
piegādātājs: inbox.lv

Labvakar!

Visticamāk, ka Jums pilnīga taisnība, attiecībā uz mājaslapas pirkšanu. Tas gan neattiecas uz Yandex disku. Bet ja cilvēki paši piedāvā naudu, tad kāpēc gan ne? Vai tad labāk iztērēt ziedojumus personīgam labumam? Priekš tā esmu pārāk godīgs.

Variants, ko Jūs piedāvājat, stipri atgādina grāmatu datubāzi. Šķiet, priekš manis, par sarežģītu un nesaprotamu, tā arī neuztvēru līdz galam Jūsu domu. Vajadzētu praktisku piemēru.

Diemžēl datubāzi grāmatām neesmu veidojis, lai gan tāda doma jau nu bija gan. Tikai likās par daudz darbietilpīgs process. Izvēlējos to vienkāršāko variantu un ceļu.

Un tomēr man radās daži jautājumi: Kur var interneta plašumos piekļūt Jūsu skenētajām grāmatām? Kurā lapā es varu atrast tos arhīvus, par kuriem Jūs runājat, un tos lejuplādēt? Kāpēc tādām vienkāršam cilvēkam kā man nav izdevies neko no Jūsu skenētajām grāmatām arhīvos atrast internetā un ielādēt savā datorā?

Jā, piekřitu arī tam, ka diezgan daudz OCR kļūdu. Nu bet grāmatas ir tādā visai neizplatītā valodā, kā latviešu valoda. Pateicoties tam, ka parādījās grāmatas kā latviešu teksts, nevis PDF, tagadējā jaunākā *Abby Finereader* versija jau nodrošina daudz kvalitatīvāku latviešu teksta atpazīšanu.

Nu vispār par šiem jautājumiem var runāt un rakstīt gari un plaši, pat veselus romānus, tomēr vislabāk man patīk vienkārši un praktiski padomi, kurus izpildot nevajadzētu ielikt milzīgas pūles un darbu. – Kā labāk rīkoties pašreizējā situācijā? Izdzēst lapu? Un pēc tam? Iekopēt visās pieejamās Interneta lapās to linku no MEGA kā komentāru?

Attiecībā uz lapas sadaļu «Par projektu». Nu piedāvājiēt SAVU teksta variantu, ko ievietot aprakstā par mājaslapas projektu un organizāciju, vai vismaz izlabojiet pieļautās kļūdas un kā tekstu atsūtiet man. Nomainīšu!!! Un nepavisam neapvainošos, jo manī godkāres un lepnības grēks nav noteicošais. Mēģinu no saviem netikumiem pēc iespējas atbrīvoties. Vismaz tā esmu rīkojies es pats, attiecībā uz citiem, ja gribu viņus pamācīt.

Likumu pārzināšana nav mana stiprā puse, es vados no savas taisnīguma izpratnes un rīkojos atbilstoši tai. Kāpēc pie mums nav aizliegtas bibliotēkas? Ar ko tās atšķiras no manas Interneta vietnes? Ar to, ka tantukam jāiet pāris kilometri, lai dabūtu to vai citu grāmatu? Vai ar dažu pietapiēru nostādņēm, no kurām viņi negrib atkāpties?

Eh, nu ko te runāt! Kritizēt no malas vienmēr vieglāk, man joprojām piemīt šis grēks.

Ar cieņu,

Imants

no: Kārlis Freibergs <karlis.freibergs@gmail.com>
Kam: Imants Ločmelis <imantslochmelis@inbox.lv>
datums: 2018. gada 8. janvāris 23:31
temats: Re: par jūsu komentāru
piegādātājs: gmail.com

«Variants, ko Jūs piedāvājat, stipri atgādina grāmatu datubāzi. Šķiet, priekš manis, par sarežģītu un nesaprotamu, tā arī neuztvēru līdz galam Jūsu domu. Vajadzētu praktisku piemēru.»

Labi, es Jums došu praktisku piemēru: iesāksu Projekta B realizāciju ar dažām pirmajām grāmatām, lai būtu redzams, kā tas izskatās. Bet tam vajadzīgs zināms laiks.

«Kur var Interneta plašumos piekļūt Jūsu skenētajām grāmatām?»

Es jau Jums rakstīju, ka projekts par latviešu grāmatu bibliotēkas izveidošanu man pastāvēja 2003.gadā, bet pēc tam, kad «LV» valde un citi, pie kā es tolaik griezos, to noraidīja, es PĀRTRAUCU šo projektu un vairs neskenēju grāmatas; jau ieskenētās tika iekļautas manā «Dienasgrāmatā» Vekordija, un īstenoti tika citi projekti, kas neietvēra latviešu grāmatu skenēšanu. Vekordiju var redzēt, piemēram, šeit: <https://cloud.mail.ru/public/MbRo/8BLJ88TjK>. Latviešu grāmatas ir tās, kur faila vārds sākas ar «L-» (bet tur ir ne tikai manis skenētās, bet arī manis uzrakstītās grāmatas).

«Kāpēc tādām vienkāršam cilvēkam kā man nav izdevies neko no Jūsu skenētajām grāmatām arhīvos atrast internetā un ielādēt savā datorā?»

Es jau Jums rakstīju (Jūs kaut kā nelasāt un neiegaumējat informāciju... Pārlasiet manas iepriekšējās vēstules!), ka Vekordija (kā saits) pastāvēja Internetā no 2008. līdz 2011.gadam. Par to rakstīja pat avīzes. Bet 2011.gadā saits tika bloķēts, un līdz šim es neesmu to atjaunojis (jo aktuālāki ir bijuši citi – visai plaši – projekti).

«Kā labāk rīkoties pašreizējā situācijā? Izdzēst lapu? Un pēc tam?»

Nu, mans viedoklis ir tāds, ka (ja vispār turpināt šo darbu, kas nav obligāti), tad Projekta B veidā. Ja Jūs atsakāties no Projekta B (kas, protams, ir Jūsu tiesības), tad neprasiet man padomu par Projektu A, jo mans padoms ir: Projektu A iekonservēt (neko nedzēst, bet arī neturpināt) un realizēt Projektu B.

«Attiecībā uz lapas sadaļu «Par projektu». Nu piedāvājiēt SAVU teksta variantu, ko ievietot aprakstā par mājaslapas projektu un organizāciju, vai vismaz izlabojiet pieļautās kļūdas un kā tekstu atsūtiet man. Nomainīšu!!!»

Nē, projektā A es nepiedalos un negribu mēģināt to aprakstīt. Arī Projekta B realizācija būtu Jūsu, ne mana lieta, ja Jūs to uzsāktu, bet nu, par cik pati ideja bija mana, tad tur vēl es varētu savu roku pielikt, taču Projektā A jau nu gan ne.

«Likumu pārzināšana nav mana stiprā puse, es vados no savas taisnīguma izpratnes un rīkojos atbilstoši tai. Kāpēc pie mums nav aizliegtas bibliotēkas? Ar ko tās atšķiras no manas Interneta vietnes?»

Labi, izskaidrošu Jums autortiesību pamatjēdzienus.

Ja es uzrakstu kādu grāmatu (vienalga, beletristisku vai *non-fiction*), tad līdz ar šo uzrakstīšanas faktu rodas manas autora-tiesības uz šo darbu, kuras nozīmē, ka tikai es nosaku, kādā veidā šī grāmata var tikt izplatīta. Nevienam (arī Jums) nav tiesību manu grāmatu drukāt, ievietot Interneta saitā vai kādā citādā veidā izplatīt bez manas atļaujas. Viens atļaujas veids ir līgums ar Izdevniecību, kur es atļauju tai nodrukāt manu grāmatu. Pamatos izdevniecību līgumi ir divu veidu: 1) autortiesības paliek man, es tikai ļauju Izdevniecībai nodrukāt un pārdot, teiksim, 10'000 eksemplārus, par ko viņi man samaksā N1 eiro; 2) Izdevniecība nopērk no manis autortiesības, samaksā man N2 eiro, krietni vairāk nekā N1, un turpmāk man vairs nav šo tiesību, bet visas tiesības pieder Izdevniecībai: tālāk tikai viņa nosaka, kas un kā drīkst izplatīt grāmatu. Padomju laikā tika praktizēts tikai otrais variants, t.i. autoram samaksāja honorāru un atņēma tiesības; tās pārgāja faktiski pat ne izdevniecībai, bet Valstij. Autortiesības darbojas M gadus pēc autora nāves (tātad visu autora dzīves laiku, plus vēl M gadi). Padomju laikā šis M bija 25 gadi (arī ārzemēs). Pēc tam to pagarināja līdz 50 gadiem; pēc tam pagarināja vēlreiz līdz 70 gadiem. Tas ir, autors jau 69 gadus miris, bet viņa mantinieki (vai izdevniecības, kas nopirkušas tiesības), vēl joprojām ir darba īpašnieki (kaut gan autoru nekad nav dzīvu redzējuši).

Skaidrs, ka šo pagarināšanu izdarīja mantkārīgi «autortiesību īpašnieki», lobējot un varbūt uzpērkot deputātus dažādu valstu parlamentos. Šo pagarināšanu var uzskatīt par netaisnīgu un nelikumīgu; laiks M = 25 gadi bija pilnīgi piemērots. Pēc M gadu iztecēšanas darbs pāriet «*public domain*» – publiskā valdījumā, un katrs var darīt ar šo darbu ko grib (kā, piemēram, ar Šekspīru).

Atsevišķi jāskata autortiesības uz pašu darbu, uz tulkojumu un uz ilustrācijām.

Ar padomju laikā izdoto grāmatu autortiesībām stāvoklis ir īpašs, jo tur autortiesību īpašnieks bija Valsts – kura vairs nepastāv. Tāpēc dabīgi, ka tās automātiski pāriet «publiskajā valdījumā». (Izņēmums varētu būt, ja pats autors vēl ir dzīvs – nu tad viņa autortiesības varētu atzīt, neskatoties uz to, ka tās kādreiz nopirka Valsts).

Bet tādi uzņēmēji kā Kilbloka, privatizējot padomju izdevniecības, piesavinājās arī autortiesības uz šo izdevniecību kādreiz izdotajām grāmatām. Tas ir absolūti nelikumīgi.

Taču, ja Kilbloka ir mūsu laikos izdevusi kāda autora tagad uzrakstītu grāmatu un nopirkusi no viņa autortiesības, tad viņas prasības ir likumīgas, un Jūs nedrīkstat šo grāmatu izplatīt bez viņas atļaujas. Elektroniskā izplatīšana tiek aizliegta ar domu, ka neviens nepirks papīra grāmatu, ja tā būs dabūjama Internetā bez maksas. Bet daudzas izdevniecības, kuras jau ir pārdevušas papīra grāmatu, cik tas bija iespējams, vairs necer to tālāk pārdot, un tādēļ var atļaut izplatīt elektroniski.

Tā tas ir pamatvilcienos. Par netaisnīgu un nelikumīgu var atzīt M laika pagarināšanu no 25 uz 70 gadiem un padomju grāmatu autortiesību prihvatizāciju. Pārējā ziņā autortiesību likums atzīstams par taisnīgu.

Ar cieņu,

V.E.

no: Imants Ločmelis <imantslochmelis@inbox.lv>
Kam: Kārlis Freibergs <karlis.freibergs@gmail.com>
datums: 2018. gada 9. janvāris 17:50
temats: Re: par jūsu komentāru
piegādātājs: inbox.lv

Labdien!

Paldies par visai izsmelošo atbildi, it sevišķi, par autortiesību normām.

Apskatīju Jūsu francisko neprātu (vecordia) mail.ru O diskā. Dažas no Jūsu grāmatām ir kaut kad redzētas Internetā.

Šāds disks ir arī man, ar 8 GB ietilpību. Gandrīz pietiekamu grāmatu izvietošanai.

Projekts B jau taču realizējas – sinhronizācijas saite uz visām manā rīcībā esošajām e-grāmatām ir publicēta mājaslapas sadaļā Yandex resursi.

Protams, to var publicēt vēl piemēram šeit: <http://intereses.oho.lv/?grupaid=10&subgrupaid=141>), un vēl šur tur.

Bet... vispār esmu nolēmis nekādu cīņu ar vējdzirnavām neuzsākt, dona Kihota lauri mani neinteresē un diez vai piestāvēs. Arī nekādi tiesu procesi, cerams, pret mani netiks uzsākti. Nu cietumā jau neieliks, neizplatīju taču pornogrāfiju, bet paņemt no manis nav ko, izņemot vecu datoru un kailo dzīvību. Tāpat jau nav sevišķi daudz atlicis, ja vajag – lai ņem, jo kā teica Latvijas krievu rakstnieks N. Gudaņecs – Nāves nav. Diez vai es kādam kļūšu interesants, bez naudas un kapitāliem ar visai nožēlojamu pensiju un dzīves apstākļiem...

Skatos, ka mājas lapā daudzas saites ir jau atjaunotas, bet to izdarījuši redaktori, kuriem iedevu piekļuvi lapas resursiem. Būs jāizņem vēl dažas publicētās grāmatas, par kurām varētu piekasināties Kilbloka, un viss...

Vēlreiz paldies,

Imants

V.E. 2018-01-17. Piebildes:

1. Imants Ločmelis acīmredzot ir viens no lielākajiem grāmatu skenētājiem Latvijā; ieskenējis simtiem, ja ne tūkstošiem grāmatu.

2. Darbojies viņš bija, kā izskatās, vispār bez mazākās izpratnes par autortiesībām.

3. Viņam nav arī dziļākas izpratnes par informātisku sistēmu projektēšanu. Viņš drīkstēja atteikties no projekta «Iksivtal» realizēšanas, atdodams priekšroku savam agrāk iesāktajam variantam, taču īstenībā viņš vienkārši nemaz nesaprata «Iksivtal» projektu (lai gan tas ir ļoti vienkāršs – tikai nevadās no standartveida domāšanas stereotipiem).

4. Šajā ziņā viņš man ļoti atgādināja «profesionālos matemātiķus», kuri arī nav spējīgi saprast vienkāršas idejas un pilnībā dzīvo savu pierasto (primitīvo) stereotipu pasaulē.

5. Principā es varētu projektu «Iksivtal» realizēt arī pats, ja vien nolemtu ziedot tam pietiekoši daudz laika. Taču nezinu, vai ir vērts šo laiku ziedot. Man jau arī bez tā ir pārāk daudz pārāk lielu projektu, kuru realizācijai trūkst spēku (vecumā pēc 70 gadiem!).

6. Ločmeļa «mākoņdisks» darbojas slikti. Mēģināju no tā dabūt pilnu kopiju, taču tas ir ļoti grūti. Dažās vietās izdod paziņojumus par kļūdām un nekopē; pēc 2–3 gigabaitu lejuplādes paziņo, ka limits izsmelts un liek gaidīt noteiktu laiku. Pagaidām tā arī nav pilnas kopijas (un, protams, nav arī kataloga).

7. Projektā «Iksivtal» šie jautājumi risinātos elementāri. Arī bloķēt «Iksivtal» projekta failus būtu praktiski neiespējami.

no: Kārlis Freibergs <karlis.freibergs@gmail.com>
Kam: Imants Ločmelis imantslochmelis@inbox.lv
datums: 2018. gada 17. janvāris 17:47
temats: Re: grāmatas latviešu valodā
piegādātājs: gmail.com

Pievienots fails: [Lochmelis.pdf](#)

VEcordia ir Valda Egles elektroniska literāra dienasgrāmata, kurā viņš ir citējis arī daudzus citu autoru tekstus. Vekordija dibināta 2006.gada 30.jūlijā un sākotnēji sastāvēja no lineāri numurētiem sējumiem, katrs apmēram 250 lappušu apjomā A4 formātā, taču vēlāk par galveno izdevuma eksistences formu kļuva «izvilkumi». Vekordijas izvilkums ir fails, kurā atkārtots viena vai vairāku Vekordijas iecirkņu teksts bez lineāras numerācijas un bez iepriekš uzdota apjoma. Izvilkums parasti reproducē kādu Valda Egles vai cita autora grāmatu vai brošūru. Izvilkuma faila nosaukumā pirmais burts «L» nozīmē, ka grāmatas pamatteksts ir dots latviski, burts «E», ka angļiski, burts «R», ka krieviski, un burts «M», ka jaukts. Burts «S» nozīmē, ka fails ir sagatave, kura vēl tiks stipri modificēta, bet burts «X» apzīmē faksimilus. Dienasgrāmatas VEcordia oriģinālos un izvilkumu failus Jums **ir tiesības** kopēt, pārsūtīt pa e-pastu, ievietot WWW serveros, izdrukāt un nodot citām personām bez maksas informatīvos, estētiskos vai diskusiju nolūkos. Bet, pamatojoties uz LR un starptautiskajām autortiesībām, **ir aizliegta** šī faila jebkura veida komerciāla izmantošana bez Dienasgrāmatas autora rakstiskas atļaujas, un **ir aizliegts** šos failus jebkurā veidā modificēt. Ja attiecībā uz šeit doto tekstu bez Dienasgrāmatas autora tiesībām darbojas vēl citas autortiesības, Jums jārespektē arī tās.

Šī sējuma izdošanas brīdī (kurš titullapā apzīmēts ar vārdu «Versija:») Vekordijas galvenās pārstāvniecības Internetā bija vietnes: <http://vekordija.blogspot.com/> – latviešu grāmatām; <http://vecordija.blogspot.com/> – krievu grāmatām.

Satura rādītājs

VEcordia	1
Izvilkums L-IDOM-2	1
Valdis Egle	1
AIDĪOUEMS	1
IDOM	2
15. Domāšanas vājumi	2
§50. Glāzes un sega	2
§51. Lidojumi sapnī	3
§52. Infantils skats uz pierādījumu	3
16. P. Čerčlande un P. Čerčlands. Neirālās pasaules	4
§53. Neirālās pasaules un reālās pasaules	4
§54. Par Čerčlandu rakstu un Podnieku	11
17. Dažas sarakstes	17
§55. Neliela sarakste blogos	17
§56. Sarakste ar grāmatu skenētāju Imantu Ločmeli	19
Satura rādītājs	30